

NAŠ GLAS

LETNIK. III.
1927.

Trst SKL

9274/1927

821.163.6

019962026

Narodna in študijska
knjižnica TRST

COBISS •

TRST 1927.

IZDAJA: ROMAN PAHOR. - NATISNILA TISKARNA „EDINOST“ V TRSTU.

VSEBINA.

(Številke povedó strani.)

LEPOSLOVNI SPISI

Bevk France:
Nevšečen dogodek, 10
Mrivaški dih, 44
Čas, ki hodi z bergljami, 78
„Kdo je pijan?“, 116
Ponočni obisk (pripovedka), 120
Povest o grofu, ki so ga uši snedle,
177, 206, 241, 273, 309, 345, 381
Starka in razbojniki (pripovedka), 185
Breščakova Iva:
„Človek jel“, 219
Romar, 255
Križev pol, 277
Velikodušnost gospe Julijane, 352
Feigel Damir:
Povest se začenja, 110
Gervais Drago:
Monolog gospodina Nišnice, 247
Katalinič-Jerešov Rihard:
Mornareva smrt, 81
Kenda Ivan:
Tolminsko narodno blago, 86
Kocjančič Karlo:
Plavž ponoči, 23
Kokaljeva Marijana:
Lovski blagor, 22
Brat in sestra, 43
Gospa Milka, 87
On ji je pisal, 151
Plašč, 159
Kraigher Lojz:
Matej in Matilda, 1, 33, 73, 106, 146
Lazarič Ivo:
O smešku cveča u ljubavi prema zvuku, 15
Plemič Ferdo:
Jeklo ob kremen, 54
Pregarčeva Zorka:
Izgubljena pisma, 48
Rehar Radivoj:
Peter Petrič, 283, 321
Severjeva:
Gospodična Ana, 82

Njen prijatelj, 389
Slavec Slavko:
Štefan izpod Skal 181, 214
Tomišič Živko:
Čudodelni studenec (pripovedka), 393
Vouk Ivan:
Na mejniku dveh svetov, 19
PREVODI
Deledda Grazia (Slavko Slavec):
Zanjčevo voščilo, 132
Fucini Renato (Slavko Slavec):
Lucija, 83
Gasu Pietro (Janko Samec):
Pohod napredka, 250

PESMI

Bunc Stanko:
Večerna, 114
Dve pesmici, 223
Drekonja Ciril:
Paslirji, 324
Kosovel Stano:
Motiv iz Ivornice, 18
Kralj Jožko:
Fantovska, 37
Mihovilović Ivo:
Pesma o mojoj cesti, 17
Pesma osamljenog čovjeka, 18
Bolesnik, 47
Cvet nad grudom, 54
Nedeljno popodne seljaka, 77
Uskrsli Hristi, 109
Pesma o seljaku i o ženi, 184
Pesnik u gradu, 287
Perović Branko:
Pesma ispod oblaka, 85
Ponoćna pesma, 118
Zalaz sunca, 122
Htenja, 180
Jutro, 213
Večernje pozdravljenje, 222
Iza otkrovenja, 245
Tuga predvečerja, 282
Sveti čas, 320
Vodj, 388

Rehar Radivoj:
Iz belih lilij..., 119
Pesem mladine, 188
Kaj si mi ti?, 288
V pustinja, 324
Vam, ki le slutnja vas plaha pozna..., 396

Samec Janko:
Kovači, 121
Rojenici, 187
Španski sonet, 187
Friderikov stolp, 222
V predslutnji, 246
Pismo neki mladi deklici, 286
Odhod, 360

Samsa Maksa:
Sreč, 245

Slavec Slavko:
Tassov hrast, 25
Nočni ukazi, 81

Širok Karel:
Tam zunaj, 47

Šlic Stjepan:
U prolethnoj noči, 151
Zagorjan B.:
Dvom, 186

PREVODI

Puškin, Aleks. S. (Josip Jurca):
Deseta zapoved, 351
Ši-king:
Trudi vojak, 88
Tu-Fu:
Zmagovalec, 115
Withman Wall (Ž. Vekarič):
Pesma o meni, 119
Zamphirescu M. (Josip Jurca):
Tiha sreča, 218

ČLANKI IN RAZPRAVE

Arambašin, Marica V.:
Majka u Studinovoju umetnosti, 155
Bačar, dr. Just:
Kaj povzroča bolezn, 91
Čermelj, dr. Lavo:
Ob stoletnici smrti Aleksandra Volte, 89
Isaac Newton, 123
Kač merimo elektriško energijo, 228
Gervais Drago:
Istra u literaturi, 55
Don Kihoti, Hamleti i Panca, 356

Godina Drago:
Na dnevnem redu, 26
Bodoči denar, 60
Iveša Ante:
Boris Georgiev, 315
Jelinčič Zorko:
Po Trnovskem gozdu, 94, 150
O naših prosvetnih društvih s pravnega
vidika, 231
Luin Mirko-Rado Fač:
Lahka atletika, 29, 65, 98, 170, 233, 302
Perić, prof. Filip:
Življenski ustroj osebe, 161, 189, 224,
257, 293, 329, 363, 401
Prelovec Rado:
O telovadbi, 264
Puc Igor:
Fran Maselj-Podlimbarski, 298
Širok Albert:
Pri Francetu Bevku, 3
Pri Vasiliju Mirku, 38

Kdaj bo zmanjkalo ljudem na zemlji
živeža (dr. J. R.), 128
Društveni večeri (Zj.), 132
Arhitektura tržaške katedrale (Inž. I. Č.,
167
Slov. apostola sv. Ciril in Metod, 195
Zgodovinski počelki Slovencev v današ-
nji Juljski Krajini (dr. J. R.), 193
Dr. Klement Jug (J. Z.), 263
Nekaj o Reziji in Rezijancih (Aleč), 300
Noblova literarna nagrada (Iv. Br.), 334
Židovska arhitekt. in tržaška sinagoga
(Inž. I. Č.), 337
Fran Levstik (J. K.), 370
Na Škrbino (Boris V.), 373
Krajši poučni spisi: 67, 70, 96, 98, 134,
135, 165, 166, 169, 203, 406, 407.

KOTIČEK ZA OTROKE.

Bu-ci-bujeve dogodivščine in drugo,
Lešniki: 289, 325, 361, 397.

LISTEK.

Priroda — Obrazi — Drama — Kri-
tika — Zapiski — Zdravje — Sport —
Odmevi — Bodiče — Brstje — Pisma
— Narodno blago — Naši spisi —
Naše slike — Smešnice — Listnica:
31, 67, 100, 137, 172, 204, 237, 268,
304, 340, 376, 409.

SLIKE.

Bambič Milko:
Hlapec Jernej, 80, 85
Vstajenje 1927, 105
Procesija, 122
Babica pripoveduje, 160
V krčmi, 218
Martin Krpan, 246
Kmetova smrt, 282
Lepa Vida, 352

Bucik A. A.:
France Bevk, 5

Bužan Josip:
Starček, 372
Portret ge. Mirkove, 408
Čermak Franjo:
Istarska majka, 115
Istarski motivi, 151

Georgiev Boris:
Moja kuća, 314
Putnik i njegova sestra, avloportret, 315
Moja sestra, 317
Rabindranath Tagore, 319
Ave natura, 393

Gorše France:
Poljub, 21
Dve karikaturni študiji, 53
Tercet, 256
Čitajoča deklica, 281

Sirk Albert:
Marij Sila v vlogi Ježa, 14
Vasilij Mirk, 38
Karlo Kocjančič, 356

Študin Marin:
Dalmatinska madona, 145
Pilon Veno:
Dve Furlanki, 110
Montmartre, 155
Ženske v baru, 221
Ajdovščina, 236
Barkovlje, 250
Portret Payle, 277
Pokrajina ob Seine, 389
† Ajdovski notar Artur Lokar, 407

Na vrhu Slavnika, 64
Rožna dolina pri Dragi, 66
Skupina slovenskih smučarjev, 99
Beethoven, 100
Isaac Newton, 123
Sv. Lucija pozimi, 128
Vrh Kanina, 130
Dolina Soče, 136
Tržaška katedrala, 167
Najboljši sloven. lahkoatlet v Italiji, 170
Jama pri Slivju, 171
Jalovec, 188
Sv. Ciril in Metod, 195
Umetn. razstava pri Sv. Ivanu 212, 223
† Karel Vrbec, 239
Lahkoatl. skupina MDP - Trst, 240
Oj, Triglav, moj dom..., 267
Motiv iz Rezije, 300
Osojane, 301
Slike s pogorišča v Selcah, 333, 339, 344
Sedlo Prevala na Kaninu, 373
Vseh vernih duš dan 1927, 375
Nagrobnik Frana Erjavca, 378

ENSILE.
nto corrente con la Posta.

ETO III. TRST, JANUAR 1927. ŠTEV. 1.

NAŠ GLAS izhaja v 12 številkah na leto. Celoletna naročnina za Italijo 16 Lit., polletna 8, četrtletna 4, posamezna številka 1.50 Lit., za inostranstvo celoletno 20 Lit., polletno 10, četrtletno 5, posamezna številka 2 Lit. - Izdajatelj, lastnik in odgovorni urednik: Roman Pahor. - Naslov za uredništvo in upravnništvo: Trieste, Casella postale 348. Tiska Tiskarna „Edinost“ v Trstu, Via S. Franc. d' Assisi 20.

To številko pošiljamo na ogled in prilagemo pošno položnico. Kdor se ne misli naročiti naj pošlje številko nazaj.

VSEBINA 1. ŠTEVILKE:

Lojz Kraigher: MATEJ IN MATILDA	Stran	1
Albert Širok: PRI FRANCETU BEVKU	"	5
France Bevk: NEVŠEČEN DOGODEK	"	10
Ivo Lazarič: O SMEŠKU CVEČA U LJUBAVI PREMA ZVUKU	"	13
Ivo Mihovilović: PESMA O MOJOJ CESTI	"	17
Ivo Mihovilović: PESMA OSAMIJENOG ČOVEKA	"	18
Stano Kosovel: MOTIV IZ TVORNICE	"	18
Ivan Vouk: NA MEJNIKU DVEH SVETOV	"	19
Marijana Kokaljčeva: LOVSKI BLAGOR	"	22
Karlo Kocjančič: PLAVŽ PONOČI	"	23
Slavko Slavec: TASSOV HRAST	"	25
Drago Godina: NA DNEVNEM REDU	"	26
ŠPORT IN TELOVADBA: Rado Fač: Notica. — Mirko Luin: Lahka atletika.	"	29
KNJIŽEVNOST: Kocjan: Materijal	"	31
NA PLATNICAH: Febus: Charles Dickens — Božična pesem v prozi. — Febus: Mladika. — Za kratak čas (Mazzarolova: Križanka. — R. F.: Računska naloga na šahovski deski. — R. F. Prestavljala naloga. — Razpis nagrade za rešitev nalog. — Publikacij, ki jih je prejelo uredništvo.)		
SLIKE: A. A. Buck: France Bevk (Stran 5.) — Albert Širk: Marij Sila v ulogi Ježa. (Stran 14.) — France Gorše: Poljub. (Stran 21.)		
Naslovno stran je izdelal France Gorše.		

POPRAVKI. Stran 13. zadnja vrsta, smrad namesto „sram“. — „Plavž ponoči“ str. 24., verz „Gledam in napnjeni oči“ spada k naslednji strofi, „Preko vse zemeljske oble i. t. d.“ k prejšnji.

Charles Dickens: Božična pesem v prozi.

To je že drugi zvezek leposlovne knjižnice, ki jo izdaja Zadružna založba v Ljubljani. Slučajno mi je zašla v roke. Človek že res ne ve, kaj vse v slovenščini izide, katera založba ugasne svoje delovanje in katera nova nastane. Iz pričujoče knjižnice spoznam, da založba sicer nima ambicij zalagati lepo knjigo z ozirom na njeno vnanost in jo je rodila potreba, da knjige pri nas (pri nas) v splošnem pomenu besede) sploh izidejo in jih more občinstvo dobiti po ceni. «Po ceni» v primeri z drugimi izdajami, ki so za srednjega človeka sploh nedosegljive. Radi Dickensa. V našem času je toliko nezadovoljstva in nervoznosti, da človek v resnici čuti pomirjenje, če prebere ta spis. Spozna, da ni denar in pohlep po denarju tisti, ki kuje človeku srečo, ampak notranji duševni mir, ki najde na božični večer svoj smeh v malenkostnem pribojškju, ženket bogastva pa zapira srce in ubija radost. Če tega ne veruješ, te ta knjiga s sugestivno silo prepriča o tem; humor njenega začetka te zvabi s seboj in te zaplete v mrzle grozote prikazni, ki jim slediš s tesnim srem, dokler se na koncu z oddihom ne zviješ iz njih. Beri in uživaj!

Febus.

Lojz Kraigher:

Matej in Matilda.

Takoj prve dni, ko sem prišel v mesto, sem čital v časnikih o senzacionalni sodnijski preiskavi zoper bančnega uradnika Mateja Pernuša, ki je zabodel svojo ljubico Matildo v postelji kraj njenega ločenega moža, trgovca Maksa Rüdingerja. Pernuš je bil moj znanec in prijatelj iz visokošolskih let — in veš, da je v zaporu radi uboja, me je hudo pretresla. Zgrozil sem se ob nji še bolj, ker se mi je zdelo, da nisem prav nič presenečen. Ali sem bil res pričakoval kaj takega od prijatelja Mateja, ki je bil v nekem oziru morda zares nekoliko nasilne nravi, a je bil obenem tako obrzdan in umerjen, da je v sporih in prepirih on nas druge pogovarjal in miril in spravljaj? — Mnogokrat je bil seveda prav on vzrok prehrupnih razgovorov in prenačljiven nastopov; a čeprav je bil njegov način zelo vihare in vročekrven, se je imel tako popolnoma v oblasti, da bi bil vsakdo izmed nas poprej — iz kože skočil nego on. V zadnjih letih je bil menda nekoliko preveč pijači vdan. Ponekod so slabo sodili o njem in so prorokovali, da se popolnoma zapije in da se kmalu ugonobi. A bil je dober človek; skrivaj celo religiozen človek, kar je bilo v naših časih dosti nenavadno. Njegova religija, o kateri je govoril samo v odkritosrčnih urah in z najboljšimi prijatelji, je bila neka zmes iz krščanskega mysticizma in teozofskega okultizma. — Če je Matej — človeka ubil, v kakšne vrtince grehote in strasti ga je bil zanesel val življenja?...

Matej Pernuš je bil zelo lep mož. Velik in močan, širokopleč, v životu vitek, je imel majhno nogo in majhno, a krepko roko z belo, voljno in toplo kožo. Njegova glava je bila precej obilna, čelo visoko, lasje kodravi, svetlorjavi, oči nekoliko izbuljene, z jajčasto belino in s temnosinjo šarenico, nos ponosen, orlovsko zapognjen, ustnice mesnate, zobje orjaški, brez napak, spodnja čeljust premočna, lice gladko obrito, zatilje krepko in široko. Če bi bili njegovi kodri črni in koža temne barve, bi delal spričo svojih prevelikih oči utis južnjaka, Laha ali vsaj Primorca. A bil je Kranjec iz Posavja.

Hitel sem, da ga obiščem. — Sprejel me je kot odrešenika iz zapuščeniosti v tujini; pozdravil me je vzradoščen kakor popotnik sredi puščave, če zapazi nenadoma zeleno cazo in svež studenec. Njegov globoki, prisrčni smeh je bil tako iskren in pristen, tako neoviran in prostodušen, da sem si nehote dejal:

Ta človek je nedolžen! Ta človek ni ubijal!...

Izpremenjen ni bil skoraj nič. Njegovo lice je bilo polno in sveže. Bil je gladko obrit in skrbno počesan. Njegova obleka je bila nekoliko

povaljana, a takšna je bila skoraj redno tudi v prejšnjih časih. Spodnja veka sta mu bila globlje zarezana in temnejša; oči pa so bile vedre in živahne kakor nekdanj...

In vendar je bil morilec!... Izpovedal se mi je do dna...

Ko si je zvijal cigareto, so se mu prsti za spoznanje tresli. A pokadil je samo do polovice in vrgel proč. Zašetal je po sobi in pripovedoval. Roki je tiščal v hlačnih žepih; le tuintam je zamahnil z desnico ali z levico in je povzdignil glas, da bi podčrtal ta ali oni stavek; nekolikokrat je udaril s pestjo ali s plosko roko po mizi. Če se je razburil, so mu besede vrele iz ust, da se mu je jezik tolkel ob zobe in da so se mu sline prašile izmed njih...

* * *

Ta ženska je bila moja usoda! — Hvala Bogu, da je stvar za mano! Zdaj imam zavest, da sem na varnem in da se mi za enkrat ni več bati — udarcev usode. Vse svoje življenje sem imel občutek, da mi grozijo — hude reči. Zmerom sem se bal, da se nekdanj strahovito izpozabim in da zagazim v nepopravljivo zlo. Zmerom sem se bal, da me zadene roka usode z vso neizprosno brezobzirnostjo. Zato sem bil vedno tako oprezen in obrzdan, da bi se sam sebi ne strgal z vajeti. Zdi se mi, da sem imel celo v pijanosti stražnika na preži, ki bi me moral zbrcati iz omotice, ko bi mi grozila nevarnost, da zablodim in zabredem v močvirju nezavednih hudodelstev. — Tako stojiš vse svoje dni na straži in se treseš zase in se bojiš celo za svoje sanje, da te ne zavlečejo v pogubo; — pa pride čas — in jo zavoziš pri polni zavesti in pri belem dnevu in po gladki veliki cesti brez vseh pomislekov in brez vsega oklevanja naravnost do — zločina!...

Ta ženska je moja usoda! — To sem spoznal že jako zgodaj; ne takoj v začetku, vendar dosti zgodaj, da bi ji bil mogel uiti. Pa saj ni šlo za to, da bi — nji ušel; — usodi bi bil moral uiti. Pred njo mi ni bilo treba bežati; saj sem jo moral iskati in loviti, ker je ona bežala pred menoj. Podil sem se za njo kot nor in skoraj vsiliti sem se ji moral in skoraj prisiliti sem jo moral, da je šla z menoj...

Vse življenje sem se tresel pred svojo usodo; — ko se mi je približala, sem ji kot pobesnel zdivjal naproti, — ko da ne morem sčakati, da me že objamejo njene jeklene, z žreblji in noži nasa-jene šape...

Pisala se je Matilda Rüdinger — po rojstvu Škorec — in je bila doma iz blejske okolice. Bila je na Bledu učiteljica, ko jo je spoznal njen mož, ki je bil tam na letovišču. Zapeljal jo je s svojo prostodušno veselostjo in s svojo neovirano razsipnostjo. Popeljal jo je preko počitnic po Italiji in Švici in prišel potem v jeseni ponjo in jo poročil.

Svojo nedolžnost je zapravila že na učiteljišču z nekim profesorjem in je imela za njim še več ljubimcev, domačih in tujih fantov.

Bogvekakšna lepotica ni bila, a bila je srčkana in topla. Telo ji je bilo drobno in nežno in imela je nek poseben dražesten način, kako se je zvijala v bokih in v životu, tako da je izzivala občutek: — Kako razkošno bi se te ovila ta zapeljiva stvarica! — Obraz ji je bil pravilen, koža nekoliko nečista, nasek lep in ljubek, ustnice pretenke, rdeče, skoraj vedno za spoznanje odprte in kakor srkajoče. Oči so ji bile sivorumenkaste, tuintam ob pravi luči celo zelenkaste, z belkastimi madeži na obeh zunanjih robih šarenic. Ti madeži so od blizu nekoliko motili in vzbujali začudenje: — odkod? zakaj? — Radi njih so napravljale oči utis, da se umazane in so spominjale nekoliko na ptičje oči. Bile so pregrešne oči, ki so skrivoma izdajale slabo vest; a so znale zreti tudi s tako brezizraznostjo in zagonetnostjo, da si stal pred njimi kot pred sfingo. Lasje so ji bili temnorjavii in bogati, nožice majhne, v gležnjih drobne, v mečah obljublajoče in vabeče.

Morda sem jo poznal že na gimnaziji; jaz se ne spominjam. Ona pa se je neko sladko urico izdala, da je gledala za menoj, ko sem bil osmošolec in je bila ona majhna začetnica na učiteljišču. Bajé sem zrl zviška nanjo, z neko ponosno porogljivostjo, ki mi jo je hudo zamerila.

Ko sem jo prvikrat zapazil, je visela ob roki svojega moža in koketno govorila z mojim prijateljem Slovencec Vozljem. Moj pogled se je srečal z njenim, ki je bil poln in prodirajoč, a zame čudno tuj. Ker sem bil prepričan, da je Nemka s svojim možem vred, sem mimogrede prijatelja podražil: —

«Čestitam, Rajko! Fletna cipica!»

On mi je prestrašeno odkimal in me odpahnil, ona pa je stisnila svoje srkajoče ustnice in se obrnila proč.

Obstal sem v zadregi in v zavesti krivde in zijal za njo — in občudoval njen elegantni životek in njeno fino nožico. Čudno me je pogrel pogled na celo njeno osebito in po telesu mi je zagomazela sladka slâ za njenimi usti, za toplo kožo njenega razgaljenega oplečja in za njenimi oskrunjenimi očmi. Imel sem odprta usta in rdečico na licih. Tedaj se je sunkoma obrnila in me ošinila s pogledom... Zdelo se mi je, da sem s svojim skesanim in prestrašenim začudenjem svojo napako vsaj nekoliko popravil...

Prijatelj Rajko se je jezil in mi očital, da sem mu vse pokvaril.

«Tebi bo prej odpustila nego meni, ki sem bil samo priča razžalitve!»

«Razumem! Zakaj pa je nisi branil?»

«Kako bi jo naj bil branil?»

«Lopnil bi me bil! Sekundante bi mi bil poslal!»

«Hvala lepa!»

«Hm... hvala lepa? — Če ženski tako očitno dokažeš, kako malo ti je vredna, potem se nikar ne čudi, če te odbije!»

«Smola!»

«In nikar ne očitaj meni, da sem ti kaj pokvaril!»

«Seveda si mi pokvaril, ko te je hudič prinesel z ono besedico!»

«To je tvoja usoda, dragi moj! Ona ti ni namenjena; kar pomiri se!»

«Pazi se, da ne postane tebi usoda! Videl sem te že postopati za njo... In pripovedoval si, da se tvoja žena zopet vrne...»

«To so pa moje brige, ljubček!» —

— Moja žena je živela malokdaj pri meni. Prihajala je samo, če je hotela v mestu kaj nakupiti. Drugače je živela rajši v domovini pri svojim stariših. — Moj zakon je bil pristen vojni zakon, čeprav sva se poročila šele po prevratu. Tik pred vojno sva se spoznala in si priznala, da bi se rada imela. Nato me je vojna usoda premetavala z bojišča na bojišče in me le redkokdaj pustila v domovino. Življenje ni bilo ugodno zdravemu razvoju najinega razmerja. Zunaj je prišel človek v dotiko z drugimi ženskami in je mogoče celo kaj neprijetnega staknil; doma se je potem naravnost bal zaobljubljenega dekleta in se mu umikal, da bi ga ne oškodil. Dekle pa je sililo vate — in njeni stariši so silili in tvoji stariši so silili in sorodniki so silili in prijatelj se silili... Poroči se! Če padeš v vojni, ji zapustiš vsaj svoje ime — in pokojnino!... Pa si se rajši vdal popivanju in veseljačenju... Vrag vzemi tvoje ime — in tvojo pokojnino!... Če padeš v vojni?! — Kdo pa je hotel pasti? — Ha!... Tako si se odtujil svoji dragi in si jo poročil po končani vojni bolj na silo nego iz potrebe, zato da ostaneš zvest besedi in da poplačaš vero in zaupanje. — A tvoje navade so se izpremenile, tvoja narava se je izpremenila, tvoj okus se je izpremenil — in ona sama se je izpremenila in se je skisala in je ostarela — in naenkrat vidiš, da ni bilo vere ne zaupanja — in ne ljubezni — in da si storil gorostasno oslarijo, ko si skočil v ojnice... In si ostal zvest svojim novim navadam in svoji novi naravi in svojemu novemu okusu in si popival in veseljačil dalje — in si bil vesel, ko nisi našel v domačem mestu stanovanja za družino in si se moral vgnezditi kakor samec — in še bolj si bil vesel, ko so te pregnale razmere iz domovine in te je laskava ponudba privabila v tuje mesto, kjer se niti potrudil nisi za družinsko stanovanje... Tako je bil moj zakon v tistem sporazumu — pravzaprav že ločen zakon, čeprav se je moja žena z vsemi štirimi branila, da bi se to — tudi pred sodiščem ugotovilo... (Dalje prih.)

Albert Širok

Pri Francetu Bevku.

A. A. Bucik : FRANCEŠBEVK.

Povedel me je skozi kuhinjo, dve sobi in je končno odprl steklena vrata:

«Izvoli!»

V svetli sobi je razbita šipa na oknu skrbela za pravo dobro ventilacijo. Pogledal sem okoli. Stelaža pri stelaži, ob eni steni in drugi — in knjige po tleh in knjige na mizi. Nad temi stelažami na steni pa skice, ilustracije, karikature in ujedkovine, bratov Kraljev, Pilona, Spazzapana, Bucika in nekaterih Čehov.

«V tej družini se da delati!»

«Če le ni prehud mraz!» je odvrnil Bevk z nasmehom. «Tedad pišem raje v sosedni sobi pri peči.»

Ozrl sem se po knjigah. Česar si človek želi, mora dobiti v teh skladovnica, pa naj izbira med slovenskimi, nemškimi ali italijanskimi pisatelji.

Med temi knjigami so nekatere razkošne izdaje z bahatimi zlatimi napisi.

«Kako si si nagromadil toliko bogastva?»

«Počasi, takorekoč po knjigi. Ne zapravljam, ne pijem, kadim malo — kar si privoščim, so knjige,» je odvrnil Bevk in mi je ponudil stol.

Sedla sva.

V razgovoru sem ga opazoval. Nič izrednega na njegovem obrazu. Kar ostane človeku najbolj v spominu, so njegovi črni in nič prav kratki lasje, kakor jih ljubijo karikaturisti, in kešate, skoroda skupaj zaraščene obrvi, ki mu padajo nizko nad oči. Morda daje to Bevku izraz, kakor da vsakemu ves čas nekaj prikriva. Drugače vse pravilno: brki kratko pristriženi, brada pa se od ure do ure bolj temni in kliče po brivcu.

Spoznal sem nadalje, da Bevk ne debatira rad, nima rad vodilne besede, ne ljubi pokroviteljskega tona in da se sploh ne pričeka in ne ugovarja, pač pa najrajši le pritruje, tudi če si prepričan, da v notranjosti ne misli prav tako.

Med razgovorom me je zazeblo. Preselila sva se v sosedno sobo, kjer je naju čakala že gorka kava in zakurjena peč.

Po kavi si je prižgal Bevk cigareto in je kmalu spet prišel do besede.

«Čital sem v «Domu in svetu»,» je dejal, «da korakamo zadnji čas sicer v slikarstvu in glasbi vstric z drugimi narodi, da smo pa v literaturi še zelo zaostali. To se mi ne zdi resnično. Knjige, ki izhajajo sedaj pri drugih narodih, niso povprečno prav nič boljše od naših. Res je, da nimamo zdaj kakšnega Shawa ali Reymonta, a ta sta velikana, ki jih skopo delijo tudi drugim narodom le redka stoletja.

Imeli smo že sijajnejše čase v našem slovstvu, vem, a uverjen sem, da se povrnejo.»

Prijetna toplota je kmalu dahnila novega razpoloženja in še sama nisva vedela kdaj — že sva bila v živahnem razgovoru.

«Kdaj si začel pisati?» sem vprašal.

«Strašno zgodaj,» je odgovoril Bevk.

«Bil sem še v ljudski šoli, ko sem začel pisati na hrapav papir, v kakršnega so zavijali sladkor, strašne povesti. Spominjam se še

da mi je zasačila moja teta eno takšno povest in da me je bilo zelo sram. Na pripravnici sem že pisal tudi pesmi, čeprav tedaj še nisem proniknil v skrivnost ritma in rim. Svoje stvari sem pošiljal vsem mogočim našim listom in lahko si predstavljaš moje veselje, ko je bila objavljena po toliko neuspehih moja prva stvar v «Družinskem prijatelju», ki je tedaj izhajal v Trstu. Imel sem menda 16 let. Od tega uspeha podžgan, sem se vrgel še z večjim ognjem na delo. Neki gimnazijalec me je uvedel še v tajnost pesniških oblik in tako sem kmalu polnil z verzi razne dijaške liste, «Vrtec» in «Domačega prijatelja», poleg tega pa sem pisal tudi že podlistke za naše časopise. Kmalu pozneje sem prišel tudi že v «Dom in svet». Ali moje pravo resno delo se je pričelo v letu 1914., ko je prevzel uredništvo «Doma in sveta» Izidor Cankar. Tedaj je nastal moj «Grešnik», «Iz leta 1914.» in «Most samomorilcev».

Prva moja tiskana knjiga je mladinska zbirka, «Pastirčki pri kresu in plesu», tej pa je sledilo precej naglo še osem drugih knjig.»

«Katera je tvoja najboljša stvar?»

«Izmed tiskanih stvari mi je še najbolj pri srcu «Faraon» in pa «Muka gospe Vere» v predlanskem «Domu in svetu».

Vendar s svojimi dosedanjimi stvarmi nisem zadovoljen in so — upam — komaj plahi oznanjevalci boljših stvari, ki pridejo.»

«Katere pesnike in pisatelje imaš najrajši in kdo je najbolj vplival nate?»

«Največji vpliv name je imel gotovo Ivan Cankar. On me je vsega prevzel, on me je vsega omamil. Prvič sem ga dobil v roke na pripravnici in potem nisem miroval, dokler ga nisem prečital vsega. Ker sem sovražil slovnico, mi je bil Cankar obenem tudi učitelj jezika.

Drugi naši pisatelji niso mogli vplivati name, ker sem jih malo poznal. Tako ne poznam še zdaj Kersnika in skoro nič Tavčarja; Trdino pa sem dobil v roke mnogo prepozno, da bi lahko še vplival name. Od pesnikov so mi bili najljubši prijatelji Prešeren, Župančič, Kette in Murn. Murna omenjam predvsem zato, ker je v poklenju, ki se je takrat poskušalo v verzih, razsajala za njim prava epidemija; vsak se je naravnost silil pisati pesmi o polju. Tudi sam sem se nalezal za nekaj časa te bolezni.

Če sem iz tujih literatur ljubil kakšnega pesnika, tedaj sem ljubil Dehmela. Od tujih pisateljev pa me je najprej in najbolj ogrel Gorki.

Pozneje sem čital od kraja, kar mi je prišlo v roke, a najrajši Maupassanta, Strindberga, Dostoevskega, Čehova in Andrejeva.

Strindberga ljubim še dandanes zaradi njegove brezobzirne odkritosrčnosti.»

«Znano je, da si ti najplodovitejši naš pisatelj. Razodeni mi skrivnost, kako je mogoče, da si toliko napisal. Kdaj pišeš in kako?»

Bevk je vstal, vrzel dve poleni v peč, in ko je plamen veselo zaprasketal, je rekel:

«Do zdaj sem pisal samo zvečer. Podnevi sem imel službo. Od zdaj naprej bo drugače. Služba me je ubijala. Nisem bil dovolj spočit in nisem imel dovolj miru, zato niso moje stvari takšne, kakor bi lahko bile.

Pišem pa zelo lahko. Kadar sedem, lahko pišem. Vse moje krajše novele in črtice so napisane takorekoč v enem samem zaletu.

Pišem naglo, a predno začnem pisati, moram imeti jasno temeljno misel. Pri daljših stvareh si napravim tudi načrt posameznih poglavij, ki se od časa do časa tudi kaj izpremeni.»

Pomolčal je za trenutek, zapalil si je cigareto in je nato nadaljeval:

«Smatram pa, da je vsakemu literatu potrebna poleg talenta tudi pridnost.

Pred leti je minilo precej časa, da nisem napisal najmanjše stvari. Tedaj sem čutil, da ne napišem morda niti ene vrstice več, če bom čakal na razpoloženje. Zato sem se prisilil k delu. Določil sem uro na dan, ko sem moral pisati. Prve stvari so bile za nič in sem jih zmetal v peč. Ali polagoma sem se delu privadil in prišlo je tudi razpoloženje. Zdaj pišem; pišem mnogo in pišem naglo; a ta tempo mi narekuje preobilica snovi, ki se mi v možganih kopiči kar sproti. Med eno stvarjo se mi rodijo že trije novi načrti, a človek bi rad vse povedal, kar mu leži na srcu.»

«Študiraš kaj takšnega, kar ti lahko služi pri delu?»

«Študiram zgodovino in rad prebiram psihoanalitične študije; s filozofijo se ne ukvarjam.»

«Čul sem poslednji čas očitanja na tvoj račun, da si zašel od cankarjanstva naravnost v naturalizem. Kaj praviš ti k temu?»

«Teh smeri se jaz ne zavedam. Pišem, kakor čutim. Sam vem, da mi očitajo marsikaj, na lastna ušesa sem čul, ko so trdili, da sem že v popolni dekadenci, a smejem se. Smejem se, ker vem, da ni to nikakšen naturalizem, nikakšna dekadenca, ampak le zdravo realno gledanje!»

«Kaj je snov tvojim stvarjem?»

«Kruh in ljubezen,» je naglo odgovoril Bevk. «Tu se spočenja vsa žalost in veselje, vsa sreča in nesreča, vsa slast in gorje!»

«Povej mi, kako sodiš naše literate; imamo med njimi moža bodočnosti?»

«Vidiš,» je odgovoril Bevk, «dotaknil si se vprašanja, ki sem ga ves čas pričakoval in sem se ga obenem ves čas bal. Delikatno vpra-

šanje to! Pustimo rajši! Sicer pa si naši literati še sami med seboj niso edini, kdo med njimi je večji!»

Zasmejal se je in je vrgel zopet nekaj polen v peč. Ko je začelo v peči zopet prijetno žuboreti, so prinesli steklenico vipavca. Bevk je nalil in sva trčila.

Molk. Razpoloženje je seglo s svojo mehko roko prav do srca. Ne vem, zakaj sem se spomnil na božični večer: zunaj mraz, jaz pa sem ob žuborečem samovarju kramljaj v prijetni družbi. In tedaj je kar samo padlo vprašanje:

«Ti, povej mi kaj iz svojega življenja.»

Bevk se je nasmehnil:

«Ne vem, če je kaj zanimivega v mojem življenju. Sin bajtarskih staršev sem. Moj oče je bil čevljar. Ko sem dovršil doma enorazredno ljudsko šolo, sem bil pet mesecev trgovski vajenec. Tu so menda kmalu spoznali, da ne bo nikdar kaj prida iz mene. Vrnil sem se domov, kjer sem pomagal očetu v čevljarnici. In skoro, da mi je šlo tu vse bolje izpod rok. Dreto sem že prav dobro vlekel. Pa za Boga — nikar ne piši o tem!

Kako sem se od tam iztrgal, še sam ne vem. Prišel sem na pripravnico, na učiteljišče in postal sem učitelj. Kasneje sem moral k vojakom in sem potrpežljivo prenašal tudi ta križ. Po vojni sem se vrgel v žurnalizem in sem bil urednik, dokler se nisem nazadnje zakopal kot ravnatelj v knjigarno.

Tako je bilo dozdej z mano; kako bo poslej, to ve sam ljubi Bog!»

Temna senca je legla Bevku na obraz, a kakor da se hoče siloma otresti neprijetne misli, je vstal, stopil dvakrat po sobi, nato je segel po kozarcu in se je prisiljeno nasmehnil.

Po kratkem molku je dodal prostodušno:

«Kaj bi te utegnilo še zanimati? Morda to, da imam v rokopisu še nekaj stvari: »Materin greh«, »Smrtno potezo« in še dvojce drugih dramatičnih poizkusov, poleg tega pa še dve zbirki novel in črtic.»

«Povej mi zdaj še kaj o svojih načrtih,» sem ga prosil.

«O načrtih pa nerad govorim,» je odvrnil Bevk. «Nerad ker se dogaja največkrat, da stvari, o katerih je človek uverjen, da jih napiše, nikdar ne napiše, zato pa nekaj čisto drugega. Imam pa notes, ki je ves natrpan z načrti in če napišem samo polovico tega, bo knjig še vedno za eno celo literaturo.

Nekaj, na kar se vržem v najkrajšem času, so socialne povesti.

Moj življenjski cilj pa je napisati v ciklu povesti slovensko zgodovino.

Prepričan sem namreč, da imamo Slovenci prav tako zanimivo zgodovino kakor vsi drugi narodi.

Res, komaj čakam, da se vržem na te stvari.

Prvo takšno moje delo bodo «Nebesna znamenja», ki izidejo bržkone že drugo leto pri «Goriški matici».

Bogve, o čem sva se še pogovarjala. Besede so bile vedno bolj tople, vedno bolj mehke. Somrak je že zabrisal obrise predmetov pred mano, le iz peči je še žarelo.

Vstal sem in sem stisnil Bevku roko.

Zunaj je jezno zagrebel mrak svoje mrzle kremplje v moj obraz.

Nad Gorico je umiral večer, vse obširno obzorje je še plamenelo v zlatu.

France Bevk:

Nevšečen dogodek.

Klavžarjevi so pokosili gorsko senožet v Podsenju, jo spravili v trinajst debelih zgrabkov, ulovili soparen solnčen dan in potisnili vso množino sena v dolino, kjer se je senožet zožila v lijak, ter ga zmašili v kope.

Pozno zvečer so se vrnili domov, zemlja je odpočivala od sopenice v hladu, ki je vel za odprte srajce delavcev in čez bele vratove grabljic.

Kobilice so čvrčale, nekdo je poskusil zapeti, a mu je od trudnosti umrl glas že pri drugi kitici, da so se mu ostali smejali.

Pozno v noč je nato trajala pojedina, ki je začela z zeljem in grahom in končala s prekajenim svinjskim mesom, ki so ga zalivali z moštom. Okna nove hiše, ki je nosila na kamnitem nadstavku letnico 1612., so bila odprta vse križem, da je pihal hlad preko znojnih teles in obrazov.

Med jedjo so bili tihi, slišalo se je samo zvečenje čeljusti in tu pa tam kakšna beseda. Po svinjskem mesu in moštu se je razvezal jezik, razgovor je rasel iz vsakdanjosti v zgodbe in dovtipe, ki so se prijetno ujemale v tisto razpoloženje, ki je vladalo za dvema mizama. Ljudje so se smejali krohotaje, iz pijače in iz zadovoljstva bolj nego radi humorja.

Med vsemi se je smejal najbolj Jernač. Ta, ki je sedel vselej s hrbtom proti vratom in je človek mislil, če je vstopil v hišo, da ima steno pred seboj, tako široka pleča je imel; pokrivala mu jih je srajca in prten telovnik, ki je bil po sredi hrbtna razparan. Ta človek se ni smejal s krohotom. Vselej le iz svoje notranjosti, iz drobovja in osrčja nekje. Ta smeh je gibal v lahkih tresljajih vse njegovo telo; mejtem je lahko jedel in pil ali govoril, smejal se je s svojim telesom vseeno; le oči so mu mežikavo žarele.

Kdor je to videl, se je moral smejati vulkanu smeha, ki je razgibal vnanjo skorjo telesa in jo neprestano zibal v enakomernem ritmu

hibitanja. Ta pojav bi lahko imenovali ples smeha. Kadar so se pričeli smejati njemu, se je ta ples smeha le ojačil, ustavil ga bajé ni nikoli, če ga je začel.

Njegov nasprotnik je bil Ivaniš. Ta je bil tako suh človek, da bi kdo mislil, da ima jetiko, če bi ne vedeli, da je že trideset let tako suh in da ni spremenil temne barve svojega obraza, odkar ga ljudje poznajo. Njegova lica so bila v nevarnosti, da ne zaidejo med zobe. Žlica, ki je romala v njegova usta, je bila v zadregi, kako naj se pre-rine skozi brke, da ne posname polovico naloženega bremena.

Ivaniš je znal pripovedovati najbolj resne in žalostne stvari, da se ni razjokal, najgrozovitejše, da se ni zgrozil in kar je še več, najbolj smešne, da se ni smejal. Če se je Jernač ves tresel od smeha, Ivaniš še trenil ni z očmi. Le, če smeha, ki je izhajal iz sitosti in pijače, ni bilo konec, se mu je mimogrede zablišnilo v očeh. Zablišnilo, a takoj nato ugasnilo.

Z vogala mize se je oglasil dolg, suhljat fant, ki je segel po mrzlem ajdovem petelincu in ga zamašil v usta:

«Ivaniš! Tisto o našem grofu povej!»

«O tolminskem misliš,» mu je dejal ta, ki je sedel poleg njega.

«O tolminskem, da, ali pa o našem; saj je vseeno!»

«Saj si jo že slišal,» so ugovarjali drugi za Ivaniša, ker je ta samo molčal. In so še odgovarjali: «Vsako leto enkrat jo lahko slišimo, da je ne pozabimo.»

Ko so vsi utihnili, je dejal Ivaniš: «Jernač naj pove. On je bil zraven.»

Zdaj je Jernač molčal. Njegov široki hrbet se je tresel, oči niso nehale mežikati. Drugi so govorili zanj.

«Tudi ti si bil zraven, Ivaniš. Ti znaš pripovedovati.»

«Pa hlače so bile njegove,» je dejal Ivaniš.

Na te besede so se smejali vsi. Jernač je nameraval potisniti grizljaj v usta, a ga je moral umakniti. To pot so se tudi njegova usta udala tihemu tresenju.

Ko se je smeh polegel, si je Ivaniš obrisal brke, izpod katerih so za hip pogledala usta in je dejal:

«O medvedu, ne?»

Sam je vedel, katero, a je zavlačeval, kakor bi se bal, da se njegovi poslušalci ne najedò vsega dobrega hkratu.

Ko so mu pritrdili, je začel:

«Rajna Drnolova Jera — ali ste jo poznali?... Mhm! Torej, rajna Drnolova Jera je hodila na Otavnik — ne radi tega, da je bila blizu Porezna, ampak da je stikala za sladkimi drobnicami, ki so rastle po bregéh. Pa pride enkrat v rupo, — saj jo poznate, če hočete, ker je ena sama rupa na Otavniku — in zagleda lepo, košato drobnico,

kjer je ležalo polno sadja pod njo. Upogne se in začne brati, kar se zazibljejo veje, drevo se trese in nove drobnice se usujejo na tla, kakor bi jih iz vreče usul. Jera pogleda kvišku — presneta reč — nekdo jo je prehitel, mož je na drevesu in trese drobnice. 'Hej,' mu pravi, 'mož, odkod pa si ti?' Mož pa ne reče ne bev ne mev, strese drobnico še enkrat vse huje, da je sadje zeleno letalo babi po glavi in po nosu. Jera je zadovoljna in si misli, da bo neznanca ukanila, če se bo dal: 'Mož le tresite, jaz bom pa pobirala. Imela bova vsak polovico.' Mož je pa nehal tresti, zamomljal je nekaj in je pričel plezati navzdol. Jera je bila res brljava na eno oko docela in na drugo polovico, a toliko ne, da bi po mrmranju in iz bližine tretje veje od tal ne spoznala, da bi delitev z dozdevnim možem ne bila varna. Kje je dobila takrat svoje mlade noge nazaj, tega ni nikoli povedala, a da je tekla kakor še nikoli prej, to je znala povedati. Medved ni šel za njo, ali pa je ni mogel dohiteti.»

Široka pleča so se tresla, nekateri se smejali, dolgi fant je pa dejal: «Saj to ni tista zgodba.»

«Pa gre zraven,» je zinil Ivaniš. «Če bi se to ne bilo zgodilo, kako bi tolminski grof izvedel, da se nahajajo medvedje tudi na jesen na Otavniku? Pa pride nekega dne in pripelje s seboj še druge, ki so bili vsi enako oblečeni kakor on, ž njimi pa gospodar, ki je govoril z nami, potem pa ž njim. Jaz in Jernač sva ravno cepila drva; ne, Jernač?»

Široka pleča so samo prikimala, Ivaniš je nadaljeval:

«Vzeti sva morala sekire s seboj in iti ž njimi, sama nisva vedela zakaj. Tako se mi zdi, da sva kazala pot. Včasih sva odsekala katero vejo, ki je visela na stezo, da ni mahnila grofa. Grof je bil siten, trikrat je padel v blato in je vselej klel. Klel pa tako, da bi, če bi ga bila razumela, še midva imela greh. Toliko sem pa razumel — in Jernač tudi — ne, Jernač? — da ga misli on streljati z mušketo, ki jo je nosil vojak za njim. Pa se je ves čas oziral, kakor da se boji, da ga ne izgubi. Ko pridemo pod Otavnik, tam kjer je zdaj prelaz in voda teče čez pot, nekaj zašumi v grmovju in na stezo plane — zajec, jo nameri proti nam, se ustraši, ves zmeden se ustavi za hip, nato jo obrne proč od nas in izgine. Jaz bi bil planil s sekiro po njem, a se radi drugih nisem upal. Grof pa je obstal kakor trš in vprašal, ko zajca že več ni bilo: 'Ali ni bil zajec?' In ko so mu pritrdili, je dejal: 'Mi gremo nad medveda.' Jaz sem Jernaču šepnil na uho: 'Če pri zajcu zgubi besedo, kaj bo pri medvedu!' Jernač pa mi je povedal stvar, ki se je pozneje res zgodila, da sem se smejal in me je grof ježno pogledal, dokler nisva umolknila in še potem en čas.»

Ivaniš se je smejal; nikoli poprej, to pot pa skoraj na glas. Vsi, ki so zgodbo poznali, ali pa naprej slutili, so se smejali ž njim.

Ko je smeh polegel, Ivaniš ni takoj prijel za besedo, kakor da je zgodbe konec in ni treba, da je vreča napolnjena in zavezana, če človek ve, kaj bo notri.

«In potem?» so vprašali.

«In potem,» je povzel Ivaniš, «smo iskali medveda po vsem Otavniku. Iskali smo ga pri drobnicah, ni ga bilo. Iskali smo ga v bregu nad melino, kjer je rastlo drevje in so gnezdili tam blizu čmrlji in divje čebele; tla so bila res da razkopana, a medveda ni bilo. Končno smo res našli v bližini močvare, izpod katere je v pesku curljala voda, odtise stopinj, ki so bile skoraj podobne bosemu človeku in pa odpadek, ki ni mogel biti od druge živali, če ni bil od medveda. To odkritje je napravilo na grofa in na njegove spremljevalce takšen vtis, da sem moral pomežikniti Jernaču. Ta pa — saj ga vidite — se je smejal in se ni nehal...»

Jernač se je smejal; široka stena njegovega hrbta se je zibala kakor sito pri sejanju moke.

«In ali ga je on priklical s svojim režanjem, ali pa je bil blizu, pet minut za tem se je prikazal medved. Zadaž za močvarc, tam, kjer se breg zopet dviga in se prikazujejo velika bukova drevesa. Mi smo stali v majhni dolinici in pričeli lezti navzgor, ko se prikaže medved na vrhu. Grda, rjava mrcina je imela glavo skoraj pri tleh in gledala na nas. Někdo je zavpil: 'Medved.' Vsi smo obstali, in če po pravici povem, še meni ni bilo dobro. Pa sem pomislil na mušketo in na grofa in mi je bilo takoj bolje. Ko sem se pa ozrl, da vidim, kaj delajo, sem zagledal grofa, ki se je tiščal košate bukve, kakor da hoče zlesti vanjo, in je grozno vpil na vojaka, ki je čepel poleg njega: 'Streljaj, hudič! Streljaj!' Vsak hip sem mislil, da se bo vžgalo, poknilo in se pokadilo, a se ni. Če bi mu bil grof ponudil vso grofijo, bi bržkone ne bil v stanu pomeriti in sprožiti. Grof pa je kričal in bleдел nekaj minut, dokler ni popolnoma utihnil. Medved je gledal eno minuto, dve minuti k nam v dolinico, kakor da pase radovednost, nato se je počasi obrnil, pokazal zadnjico in leno izginil. Videl je, da mu nismo nič nevarni in se mu ni zdelo vredno, spuščati se z nami v prepir. Nato je grofovo spremstvo zlezlo počasi iz grmovja, kamor se je bilo porazgubilo. Nekaj glasov je klicalo celo: 'Za njim, za njim!' in gledalo na grofa, ki se še vedno ni ganil. Jaz in Jernač sva se splazila po trebuhu po grivi navzgor in pogledala čez obronek. Medveda ni bilo. Ko sva se vrnila in pisarčku zagotovila, da o medvedu ni več sluha ne duha, so postali ljudje veselejši. Le grof se je tiščal še vedno bukve kakor pribit, plašno gledal in ni izgubil bledice. Čez par trenutkov je rekel drugim, naj se odstranijo in poklical pisarčka, kateremu je šepetal v resne in začudene oči. Ta čas pa je meni dejal Jernač: 'Meni nekaj smrdi.' — 'Meni tudi,' sem dejal jaz. — 'Ampak ta sram je

prav nenavaden,' je trdil Jernač — ne, Jernač? — 'Meni tudi,' sem dejal. — In Jernač znova: 'Pa ne, da se je tebi kaj primerilo.' — 'Če se ni tebi, meni se ni,' sem dejal. Takrat je stopil pisarček k nama in je nama gledal v hlače. Jaz sem imel prtenice, Jernač pa zakmašne irhovke...»

«Pa drugega nič na sebi. Irhovke in nov jopič in košpe, nič drugega...»

Na mizi je stala do polovice izpraznjena skleda; smeh okoli sedečih koscev je dvigal mizo, da je skleda ropotala.

Albert Sirk: **MARIJ SILVA** v ulogi Ježa.

«Pa ti povej dalje,» je dejal Ivaniš, «dalje nisem videl; ti in grof sta izginila za grmovje...»

«Kaj je potem bilo?» so se tresla pleča. «Grofu sem dal irhovke, da se je rešil smradu in sramote...»

«In ti?» so kašljali iz smeha ljudje, ki so leto za letom in od ust do ust ponavljali nevšečni dogodek svojega gospoda, tolmin-

skega grofa; to norčevanje jim je lajšalo težo desetine in tlake, zato so ga ponavljali kar mogoče pogosto. «In ti?» so se hihitali in krohotali tolminskemu grofu, ki je moral obleči rihovke, «in ti, kako si šel domov?»

«Jaz,» se je Jernač davil v notranjem smehu, «jaz sem šel po grmovju, z golimi nogami seveda in sem srečno prišel do hiš, da me nihče ni zagledal.»

Slika, ki se je zdajci nudila domišljiji, je bila še smešnejša. Jernač, oblečen v kratek bukov jopič in v coklje, vse drugod pa takšen, kakor ga je Bog ustvaril, kako leze skozi grmovje...

Če bi ne bili sedeli okrog in okrog mize, bi jo bili prevrnili; tako so jo samo privzdignili s trebuhu in nogami, da se je zdelo, da se trese v krčevitem smehu tudi ona.

Ivo Lazarič:

O smešku cveća u ljubavi prema zvuku.

U boli ima radosti, i u ovoj radosti ima boli, a u toj boli još radosti — i dalje, dalje — o, osetićete to, ko nebo što osećate.

Kad bi se sve pesme mogle pisati, ili barem pevati, sav bi svet jednim mahom upoznao istinu svoju.

Biti velik pesnik znači i: ne hteti pevati;
znači: govoriti, kad niko neće i ne umije govoriti,
znači: slušati, kad niko neće i ne umije slušati.

Ima jedan glas, koji će svi razumeti. Kad ga budete hteli čuti, onda ćete divno prepoznati sebe. I sve će vam biti jasno.

U muzici ćete naći najbolje puteve.

Zvuci. Oni pobudjuju gradju naših dana.

Zemlja je crvena od krvi. Žuljevi je pobedjuju naši. A ona pošćkropljuje sve radosti naše.

Da li će na našim kostima izrasti dosta hleba za našu decu?

U lepoj ženi brinem se za decu svoju.

Ti imaš vlast nad onim, što ima nad tobom vlast!

U paućini naše crkve vrtimo se.

«Oće, — pitale su me moje zvezde — možeš li nam pokazati našeg oca?»

«Mogu. Potražite ga u svojim sinovima.»

Videti čudesa znak je mudrosti, a razumeti ih, znak veličine.

Ti ne možeš imati Radost, ako je ne daruješ nama.

Bol je besmrtna. Ah, ljubimo je radi toga.

Lepota ovog cveta gori vatrom mog srca, i zato je moje srce cvetinjak.

Ovaj mi je cvet pokazao grehove svoje i utešio je mene. A ja sam se zastideo radi ljubavi moje, što je tada nikla za nj.

Kao što cveće u smešku svom podiže miris svoj radi proljeća, tako i pesma. Gazite cveće i gazite pesmu: ali uzdah pun mirisa, opet će lebditi u zraku.

Smešak je vera. Poljubac je ostvarenje.

Deli se i postaje veći. Svaki mu je deo cvet svedočanstva. Jer delenje je slabljenje i jačanje.

Žrtva je pesama mojih radi raznih lepota tvojih.

Ah ti, koji nam u boli pokazuješ, da smo bili sretni i kad smo bili jadni.

Početak svemirske himne:

Tudje zemlje, moje zemlje to su,

Što pit će krvcu i dušu moju — — —

A što se daje ni zašto — za najviše se daje.

Svetlost: to je jedina jakost, koja opstoji.

Oh, oprostite! Sa snegom sam se morao pokriti, ako sam hteo, da me ne pregaze. Premalo su ljudi bili čovekoljubivi prama meni!

Neko skakuće i zabavlja se slatkim igrama u našim pesmama.

— — i zabavlja se slatkim igrama u našim pesmama, a kad sanja nama je jasno, da od obećanja tih snova naša muzika porhtava.

Drhtaji jedne pesme valovi su milijuna duša blagoslovenih i strašnih u grudima našim.

Čuvši te zvukove, ja sam plakao dugo, jer sam morao odgovoriti, da ne dolazim još, jer moram izgoreti ovde — — —

Kidaće ništa i plesati u svemiru, da taktom svojim zabilježi osudu moju i da se pogosti na račun odahnuća moga.

A ja čekam.

Ivo Mihovilović :

Pesma o mojoj cesti.

Znam, da je od danas sve moje dobro
moja duga cesta.

Jer me samo ona od sebe ne goni.
Znam, jer joj bela, bezazlena duša
pod mojom stopom peva i zvoni,
a moja je tako u koraku sluša.

Putujemo danas ja i moja cesta,
svoj beli put — svoje radosno lutanje
ona je moja devojka, (iz nekog večnog mesta),
a naši su poljupci — naše ćutanje.
Nama je cilj jedan, jer mi nemamo cilja.
Da. Cilj nam je bezciljnost
od ljubavi i od milja.

Danas ide s nama i sunce,
a kad dodjemo tamo na one vrhunce
o, onda će i zvezda doći,
da nam svoje plesove plešu, kano i prošle noći.
Sutra će možda nad nama plivati oblak,
onaj ludi obesni oblak,
što skače s brega na breg, s brega na breg,
veseo, rumen i lak
poput nekog pijanog cveta.

Proći ćemo tako preko sveta
ja i moja cesta, ja i moja bela nevesta.
A kad budemo krajnje bleđi i boni,
(o, još nismo, jer još moj korak
u njezinoj duši zvoni — —)
kad budemo boni:
Ja ću uronuti u cestu
cesta će uronuti u me,
umret ćemo tako oba, na jednom tužnom mestu:
na mrtvom rubu jedne mrke šume,
na jednoj žutoj i umornoj reci
ili na rubu jednog svežeg groba.

Ivo Mihovilović :

Pesma osamljenog čoveka.

Hteo sam biti sam
i hteo sam biti jak.

I što sam bivao osamljeniji — bivao sam jači,
a što sam bivao jači — bivao sam osamljeniji.
Iza mnogo borbe, iza mnogo zaleta.

Danas sam sam.
Toliko sam, da bih najvolio
razrušiti ceo ovaj svet,
koji je tek jedna velika samoća
u mojim grudima.
Pa da radosno vrisnem!

Danas sam jak.
Toliko jak, da bih najvolio
baciti se o zemlju,
da svisnem.

Od samoće i jakosti.

Stano Kosovel :

Motiv iz tvornice.

Vzduh rezek, zoprn... kakor svinec teške
trepalnice so nad očmi.
Iz geste v gesto zlivajo se roke
med akordoni petja tranzmisij.
...Mož je bolan. Kriče otroci gladni.
In že pritiska prvi mraz.
Obleke ni... kuriva bo potreba...
Na prsi nizko pada ji obraz.
Smrt in pogreb... Upadlost njena... Služba...
mrzlične slike se vrste:
okolu postelje kup lačne dece...
kako ji v prsih ledeni srce!...
Naporno diha... Hrope... Posinelost
se riše v jamah pod očmi...
— Enakomerno stroji se vrtijo
med akordoni petja tranzmisij.

Ivan Vouk:

Na mejniku dveh svetov.

Z ošabnimi palačami obkroženi veliki trg gleda v morje pred seboj. Na desno se cepi široka ulica v sredino mestnega življenja in bogastva, na levo pa zijajo zlobno črne ulice starega mesta. Tu je razpotje med dobrim in zlim, med srečo in trpljenjem, med ošabno pravico in raztrgano krivico. Že o zgodnjem večeru začno vreti iz ulice bogastva razkošno našemljeni siteži obeh spolov; ta žuboreča množica se izlije na trg in se porazgubi po kavarnah, gledališčih, izprehajališčih.

Ulica bogastva bruha iz sebe lepo frizirano in napihnjeno brezdelje, ošabnost in plitvost. Staromestne ulice pa srkajo vase črne množice delavcev, pijancev, razbojnikov in vlačug. Tako se veliki trg lepo čisti kakor kri v pljučih. Godba igra, svila šumi, izprehodne palice trkljajo ob tlak. Smeh, razposajenost, razigranost. Luč, lepota, snaga.

Iz ozkih ulic pa sili semkaj tema, smrad, zločinstvo. Kakor maščevalne črne cči gledajo ulice na veliki trg. Neizumerno sovraštvo je njih izraz. To so srdite in zavistne oči gladnega, ki gleda sitega, nesrečnega, ki strmi v srečne, razcapanega, ki gleda dobro oblečenega. To so oči zaničevane staromestne vlačuge, ki gleda s sovražno in žolčno zavistjo razkošno oblečeno, rejeno in občudovano velikosvetsko lahkoživko. Na mejniku dveh svetov si. Med njima je zapisano večno in neizprosno sovraštvo...

Pozno ponoči, ko se ulice praznijo in potihne šum na trgu, oživi tudi staro mesto. Iz ozkih ulic se razlega hripavo vpitje pijancev, hihitanje zvodnic in vlačug, kletev kakšnega okradenega neprevidneža. Smrad ti sili od povsod v nos in dušo. Namesto človeških obrazov: spake. Človeška zloba v vseh oblikah se tod izprehaja popolnoma gola in brez najmanjšega sramu. Vsi ti obrazi govore: Evo človeka! Tu je zrcalo, ki verno odbija resničnega človeka, brez hinavščine. Tu ni zavist pokrita s sladkogrenkim nasmehom, pohotnost zavita v izbrane dostojne besede in potvorjene obrazne gibe, ne grešno telo odeto z dragimi, zapeljivimi cunjami.

Na oglu stare hiše ob vhodu v smradne, ozke ulice so se ustavile tri osebe: mlada ženska iz hiše ljubezenske obrti, zagorel mornar korenjaške postave, potepuško opravljen človek s kitaro v roki.

Obstali so na oglu. Mesec je razsvetljeval temne pasove ulic in oglov. Veliki trg je bil prazen. Svetle žarnice so zasmehljivo mežikale proti staremu mestu in tekmovala z ravnodušno svetlobo meseca.

Trojka na oglu je gledala na prazni trg. Nekaj so se pogovarjali med seboj, nato so stopili iz ozke ulice na trg in korakali proti morju.

Že po stopanju se jim je videlo, da se ne počutijo dobro v siju električne luči. Šli so dalje, do morja. Tam so sedli na tla, potepuh je zabrenkal na kitaro, ženska je zacvilila, mornar je zagodrnjal. Ni šlo. Prisiljeno in nekam hinavsko so odmevali zadnji akordi kitare in utihnili.

In vendar je bilo v komaj začeti serenadi slišati neke višje ho-tenje, kakor bi se duh prizadeval vzplavati iz pozemeljskega blata v daljno in čisto breztelesje. Utihnili so in molčali. Vsi trije. Mlada vlačuga je sedela na tleh, objemajoč svoja kolena, mornar je malomarno kadil zadušljivo cigaro, potepuh je brezizrazno strmел v mesec.

Vstali so in se vrnili. Zopet so korakali čez trg, toda njih korak je bil zdaj legak, na obrazih si jim bral neko zmagoslavje. In ko so stopili čez «mejnik» pod temni obok, kjer se začenja staro mesto, je mornar zavriskal. Krik veselja. Pa ne samo veselja. Razposajenosti, srda, besa in groze. Potepuh je zabrenkal akord. Grožnja, sovrašтво, krvoločnost je zvenela iz njega.

Zopet tišina. Stali so naslonjeni na velikih kamenitih stebrih v poltemi ter gledali proti morju. Daleč, daleč zunaj na morju je zasvetila zelena luč in zopet ugasnila. V enakomernih presledkih je zagorela in ugašala. Svarilo nočnim morskim popotnikom, svarilo in vabilo.

Potepuh je vnovič zabrenkal. Rahel, nežen, hrepeneč zvok. Ženska je zapela s tihim glasom in naglo umolknila, kakor da se je ustrašila daljnega spomina. V njenem glasu je zatrepetalo hrepene-nje, prošnja, nežnost.

Nekaj trenutkov so zopet vsi trije molčali, kakor bi se bali buditi v svojih prsih nekaj, kar je že davno pokopano in pozabljeno.

Toda pesem se ni dala več ustaviti. Polagoma je začela vreti iz njih kakor studenec iz jame. Polagoma, nevzdržno, skoraj proti njih volji.

Zapela je ženska, zapela je kitaro, zglasil se je mornar.

Polagoma je naraščala pesem. Sprva tiha, skromna, iščoča izhod navzgor, nato bolj vesela, glasnejša, vedno više se dvigajoča.

Pesem je pela žensko hrepenečo strast, vdanost večnim zakonom ljubezni. Moška sila, samozavest, zmagoslavje je odmevalo iz mornarjevih prsi. Potepuhov glas pa je zadobil neverjetno nežnost in milobo. Njegov glas je pel o lepoti, sreči, nadzemelnosti, popolnosti.

Vsi trije so zlili svoje glasove v skupno pesem življenja, a v tej pesmi je prevladoval potepuhov klativiteški duh, ki išče raj.

Upijanila jih je pesem, zanos je vlil vsakemu posebno melodijo v grlo, posebno besedilo na jezik.

Slika za sliko je vstajala pred njimi v zvokih te žive, do dna duše občutene pesmi...

...Drobna hišica ob reki. Travnik, govedo, pastirica.

Ribiška koča ob obali. Pljuskot, mreže, duh po morju in ribah.

Potujoči komediantski voz, pierot, cirkuška jahačica v blesku svilenega trikoja, našitega s steklenimi biseri in z medenim zlatom...

France Gorše : POLJUB.

Nato cesta, voz se pomika dalje, iz njega se kadi, potujoča družina kuha...

In zopet hišica ob reki. Povodenj. Šumenje vode, groza...

Veselo petje ob obali. Ribiči vlečejo polne mreže; veselje. Ribiška dekleta z rešeti, zardela od prenašanja rib in od drznih pogledov ribolovcev...

Potujoča hišica pa se ziblje dalje po cesti, skozi prve jutranje megle brle od daleč prve svetiljke velikega predmestja, nove postaje.

Novo pričakovanje, k novemu razočaranju...

Pastirica je zrasla v zalo dekle. Fant jo objema. Nato skupni lepi spomin, začenja se stopanje v blato, pa ne, nazaj gre pesem v otroško dobo. Pastiričica v kratkem krilec sedi v travi in gleda v vodo...

Kakor je pesem polagoma naraščala in se razmahnila v silovit orkan, tako je polagoma pojenjala, umirala...

Hišica ob reki spi...

Koča ob morju spi...

Potujoči voz na obcestnem travniku spi...

* * *

Utihnila je pretresljiva pesem. Ženska je zajokala. Sprva se je zatajevala, nato pa je bruhnila v krčevito, neutolažljivo vzhlipanje. Potepuh je udaril s pestjo po kitari, da je jeknilo v pojemajočo noč, nato je zavrnil z glasom, ki ni bil ne človeški ne živalski. Nič ni izražal in vse. In naglo je izginil v ozko ulico. Mornar je odhitel k morju, jedva pričakujoč trenutka, ko bo na veliki ladji, ki je dremala v pristanišču. Gnusno mu je postalo na suhem. Stražnik se je približal vzhlipajoči ženski, ki se je vzravnila in odšla v svoj brlog. Odsev zarje z morja je oznanjal novi dan...

Marijana Kokaljeva :

Lovski blagor.

Skozi lahne oblake je zamežikalo zimsko solnce. Zdelo se mu je še prerano, da bi se izmotalo iz svojih sivih halj in se nasmeñnilo na pol zaspani poljani.

Po prstih je hodilo jutro od grma do grma, od smreke do smreke in dalje in dalje ter pripovedovalo tihi poljani bajko o kristalni palači zimskega solnca.

Končno se je bilo predramilo solnce. Zlilo je vso svojo hladno milino na tiho poljano...

Pod visoko smreko sta stala Vojo in Voja.

Voja je bila prvič na lovu. Z začudenjem mestnega otroka je zrla na preporod noči v dan.

«Glej, glej... Vojo!» je dejala, «vsi rdeči trakci na srebrni pernici solnca so padli na zemljo. Rajske sanje hočejo prinesiti na zemljo...»

Vojo jo je pobožal in vprašal: «Kdaj boš že prenehala sanjariti?»

«Nikdar,» je menila in se zagledala v skrivnostno poljano.

Zmajal je z glavo in rekel: «Ali se še nisi naveličala čakanja?»

«Ne. Saj si ti pri meni!»

«Nikari se mi ne laskaj!»

«Kaj se naj laskam? Jaz sem ti povedala resnico.»

«To je lepo. Pa povej, če bi te razveselil zajček, ki bi radovedno priskakljal iz grmičevja?»

«Bi.»

«Bi ga ustrelila?»

«Bi.»

«Ne verjamem!»

«Zakaj mi ničesar ne verjameš? To ni lepo od tebe!»

«Res?»

Pritisnil je Vojo k sebi. Naslonila je glavico na njegovo ramo. Dvignil ji je glavico. Pogledala mu je v oči.

«Kam gledaš, Vojo?» jo je vprašal.

Odgovorila je: «V odprto nebo. V njem je tisoč solnc, milijarde zvezd. V blesku vseh solnc in zvezd je duša, tvoja duša, Vojo!»

Sklonil se je k nji in jo poljubil na ustni.

Završalo je poleg nju.

Iz grma je skočil srnjak.

Vojo je segel po puško.

«Ne,» je šepetnila Voja, «morda gre tudi on k svoji dragi!»

«Dušica,» je dejal in jo poljubil.

Poleg nju je počil strel.

Prestrašena sta se spogledala. Srnjak je ležal ustreljen. Hudo-mušni lovec je pa dejal Voju: «Jaz sem zadel srnjaka... ti pa srno!»

Karlo Kocjančič :

Plavž ponoči.

Na morskem bregu stojim ter zrem peklensko lep in drzovit prikaz.

(Po vzhodnem nebu pleza polna luna.

O, kako je majhna in nežna z oteklim svojim licem, ž njegovim zamišljenim izrazom in senčico nezadovoljne ironije!)

Gledam, poslušam.

Od razkopanih tal, med sipinami ogljenih gričev, se je dvignilo proti temenu neba, preteče, kakor navpično namerjeni topovi.

Žareči toki jim namakajo podnožja, iz zevajočih žrel jim bruhajo krvave kope nalik oblakom besnih ognjenikov.

Ves svod gorí, preko morske planjave brzé preplašeni odsevi do nedoločnih obzorij.

Poslušam divjo pesem dela in stvarjenja:

bobnenje vseh bobnov sveta, zvenketanje cimbal, gromovito bu-

čanje velikanskih orgel, votlo hohotanje bombardonov, vriskanje do skrajnosti napetih strun, ostro sigetanje lokov, rezgetajoči hrup jazz-bandov, naraščajočo sekvenco apokaliptičnih zborov.

(Vmes koprni komaj slišen akord iz Chopina.

Ali pa neka dražestna utvara razbolelih ušes, le neki nedojemni pripev moje notranjosti, ki odpeva hrumečemu orkanu himne dejanj?)

Poslušam.

Zemlja se trese pod udarom obrskih batov, vstaja, valovi in pada; stroji gučije, tranzmisije sikajo, sirenski znak s tulečim glasom kliče;

nevidni zvonci pritrkujejo; vzpenjače cvilijo, grabežljivi žerjavi hreščijo;

pol tiho brenči enakomerni spev dinamov sršenov;
astmatično sopenje parnih kotlov;

rožljanje verig, kakor da se jim trga nekje neznanska predpotočna zver z žvepleno-plamenečim gobcem, ob pokanju koščenelega oklopa.

Čujem enolično topotanje silovitih stopal (morda se bližajo tako stopala vse podirajočih pravljичnih orjakov).

Gledam in napenjam oči.

Med tem peklenskim hruščem in žarenjem skakajo črni hudiči z dolgimi drogi, priskačejo, izginejo.

Gledam preko zemeljske oble in vidim:

Ob nešteti morskih bregih,

po dolinah,

na obronkih gorá

premikanje ognjenih pošasti iz pradavnosti.

Za njimi pa

(pesem verig)

nedovidne procesije črnih hudičev, izžganih do mozga v kosteh, grozečih z dvignjeno pestjo,

preklinjajočih drzno simfonijo dela,

podobno satanskemu krohotu.

Preko vse zemeljske oble, iz preteklosti v prihodnost...

(Po vzhodnem nebu pleza polna luna.

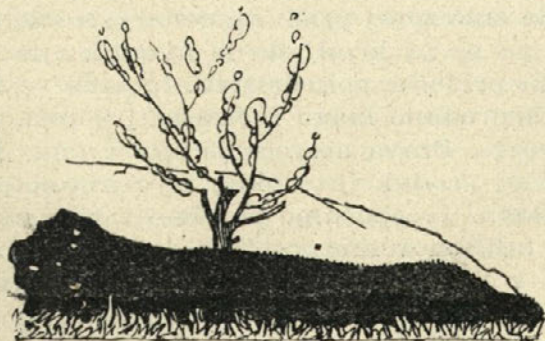
O, kako je majhna in nežna z oteklim svojim licem, ž njegovim zamišljenim izrazom in senčico nezadovoljne ironije!)

Slavko Slavec:

Tassov hrast.

Z Janikula sem gledal večni Rim.
Med Garibaldijem in Svetim Petrom
sem našel Tassov hrast, postal pod njim.
Podzidano je staro, suho deblo,
roke železne ga podpirajo,
kar niso ga okrnile nevihte.
Osiroteli štelji kakšno leto
moleli bodo še, čas jih dogloje
in potlej pričal bo samó napis,
da je ondod pred več ko tri sto leti
zamišljal Tasso gladke, zvonke stihe;
osvobodil je v njih Jeruzalem,
nato je lastnim vihram pal v objem
in v njem se zvijal do gomile tihe.
Po pevskem vencu strastno vzdihujoč,
brez njega je omahnil v večno noč.

Glej, danes par stopinj od Tassovega
košati se že nov mogočen hrast:
iz vej žehti mu silna, bujna rast,
na Tiberu in kupole in ceste
v današnjo pesem rimskega življenja
iztresa ploho svojega šumenja
in je Janikulu in Rimu čast. —
Tako nad tihim grobom pevca Tassa
se razbohotil genij je njegov;
in če za venčanje ni bilo časa,
dokler je živel, nevenljivo nov
se neprestano zdaj okoli glave
ovija venec mu nesmrtné slave.

Drago Godina :

Na dnevnem redu.

Zeló nerad se bavim z gospodarskimi vprašanji in resnično zavidam vse tiste, ki jih lahko prezirajo ter živijo le umetnosti ali znanstvu. Gospodarstvo pač ni in tudi ne more biti cilj človeškega življenja. Pojavljajo pa se v zgodovini dobe, ko mora človeštvo brezpogojno odstranjevati neke gospodarske ovire, ki jih srečuje na svoji poti k vedno višji in popolnejši kulturi. To so dobe globokih gospodarskih in iz teh izvirajočih kulturnih kriz.

V takšni dobi živimo mi danes. Treba je zopet temeljito popraviti ves naš gospodarski organizem, da se bo moglo človeštvo neovirano posvetiti svojemu duševno-kulturnemu razvoju. Posebno lepo in prijetno ni takšno delo, pač pa je neobhodno potrebno; mora se torej nekdo ž njim baviti in tudi širša javnost se sedaj bolj zanima za gospodarska vprašanja nego v normalnih časih.

Današnji gospodarski položaj je v splošnem podoben gospodarskemu položaju neposredno pred svetovno vojno, s to razliko, da je kriza danes mnogo hujša, nego je bila tedaj. Svetovno gospodarstvo trpi namreč radi preobilice nerazprodanega blaga. Človeštvo je izgotovilo preveč vsakovrstnega blaga. Seveda, le navidezno preveč, ker bi ga bilo mogoče konsumirati še neizmerno več, nego ga sedaj producirajo, če bi bilo med ljudstvom dovolj denarja.

Prva leta po vojni smo imeli povsod preveč denarja in premalo blaga. Neomejeno tiskanje nepokritih bankovcev (inflacija) je v nekaterih državah (na Ruskem, v Nemčiji, na Poljskem, v Avstriji i. t. d.) povzročilo takšne razmere, da je tedanji denar izgubil vso svojo vrednost, radi česar so se morale dotične države povrniti k zlati valuti in izdati nov denar. Katastrofa denarja v omenjenih državah je poučila tudi vlade drugih držav, da se z inflacijo ne smejo preveč šaliti. Povsod se je začelo omejevati in se je slednjič ustavilo izdajanje novih nepokritih bankovcev, tako da imamo danes že povsod razmeroma stalno valuto, kar dejansko ustreza zlati valuti, v nekaterih državah točno, v drugih pa skoraj točno.

Prav je sicer, da smo zopet prišli do denarja s stalno vrednostjo, ali kaj pomaga, če ga pa ni dovolj, da bi mogli ž njim nakupiti vse izdelke industrije in pridelke poljedelstva. In tako se, radi pomanjkanja denarja, nerazprodano blago vedno bolj kopiči. To pa seveda ni še nikakšna nesreča. Prava nesreča je šele v tem, da producenti ne morejo nadaljevati produkcije, dokler ne razprodajo in vnovčijo že izgotovljenega blaga. To opažamo posebno v industriji in Evropi šteje danes že več milijonov brezposelnih delavcev. Položaj postaja vedno hujši in celó v državah, kjer je bilo do zdaj dovolj deia, se že začenja pojavljati brezposelnost.

Kakor sem omenil uvodoma, je svetovno gospodarstvo že pred vojno bolehalo radi prevelikih množin nerazprodanega blaga. Začasni izhod iz tedanje gospodarske krize je bila vojna, ki je konsumirala ogromne množine blaga. Tovarne so tedaj silno pomnožile produkcijo in tudi kmetje so dobro prodajali svoje pridelke in plačali stare dolgove.

Sedaj stojimo zopet pred nevarnostjo nove velike vojne, ker če ne najdemo pametnejšega načina, da se omogoči redni konsum vsega izgotovljenega blaga, pride prav gotovo do vojne. Države se namreč že zopet pridno oborožujejo in če bi se ne, bi bila brezposelnost še večja. Torej že samo pripravljanje za vojno zmanjšuje nekoliko brezposelnost, vojna sama pa jo seveda popolnoma odpravi in s tem začasno tudi gospodarsko krizo. Za vedno pa vojna ne more odpraviti gospodarske krize, ker se morajo nekoliko let po vojni zopet povrniti sedanje gospodarske razmere.

Dokončno je mogoče odpraviti gospodarske krize le na ta način, da se spremeni sedanji denarni sistem, ki te krize poraja. Dobiti je treba namreč takšen denar, ki bo imel stalno vrednost in bo popolnoma zajamčen in ki bo popolnoma zadostoval potrebam narodnega gospodarstva. Sedanji zlatovalutni denar ima sicer prvi dve lastnosti, nima pa tretje, ker ga je premalo v cirkulaciji, kar povzročuje zastoj v narodnem gospodarstvu, ker se produkti industrije in poljedelstva ne morejo tako hitro razpečavati, kakor je neobhodno potrebno za redno in točno cirkulacijo blaga v svetovnem prometu. Ker pa postaja svetovna produkcija vedno večja, med tem ko ostajajo množine zlatega denarja približno iste, je naravno, da postaja zlati denar (oziroma papirnati denar z zlato podlago) vedno bolj nesposoben za svojo službo.

Denar bo popolnoma izvrševal svojo nalogo posredovalca za izmenjavanje blaga med producenti in konsumenti le tedaj, ko bodo papirnati bankovci zajamčeni z vsem za prodajo izgotovljenim blagom, ne pa le z eno ali le z nekaterimi vrstami blaga (zlato, platin, srebro).

Rešitev te naloge je mnogo bolj preprosta, nego bi mislili na prvi pogled. V ta namen je dovolj, da državne emisijske banke, t. j. tiste banke, ki tiskajo in dajejo v promet bankovce, nadaljujejo tiskanje bankovcev po sedanjem načelu, med tem ko se mora spremeniti sedanji način, kako dajejo te bankovce v promet.

Sedanji bankovci gredo namreč v promet na dva načina: prvič za nakupovanje zlata in drugič se izdajajo v obliki posojil.

V prvem slučaju ima emisijska banka pravico nakupiti s svojimi papirnatimi bankovci kakršne koli množine zlata. Kupi na pr. množino zlata, ki je vredna milijon lir, in izda osebam, ki so ji izro-

čile to zlato, en milijon v bankovcih. Ti bankovci niso prav za prav nič drugega nego potrdila za banki v varstvo izročeno zlato in pomenijo, da ima vsak lastnik teh bančnih potrdil pravico, zahtevati od dotične banke, da mu povrne množino zlata, ki je označena na bančnih potrdilih ali bankovcih. Takšni bankovci so torej zajamčeni z zlatom in jih imenujemo zlatovalutne bankovce, ker je njih vrednost (valuta) položena v banko v obliki zlata. Vrednost takšnih bankovcev je stalna, ker vsakdo ve, da jih lahko kadar koli realizira, t. j. zamenja za zlato in ljudje so nekdanj poznali samo takšne bankovce.

Že davno pa se je izkazalo, da je teh bankovcev premalo za svetovni promet, radi tega so začeli izdajati bankovce tudi na zgoraj omenjeni drugi način, t. j. v obliki posojil.

Nekdo ima na pr. množino zlata, ki je vredna pol milijona lir. To zlato izroči emisijski banki in dobi pol milijona lir v bankovcih, ki jih porabi za zgradbo in opremo tovarne. Na ta način je porabil ves svoj kapital in nima denarja za nakup surovin in plačo delavcem, kar je oboje potrebno, če hoče, da mu bo tovarna delala in za kar rabi še sto tisoč lir. Ker pa nima več zlata, da bi ga nesel v banko in dobil v zameno zanj potrebno množino bankovcev, mu da banka sto tisoč lir papirnatega denarja v obliki posojila. Tovarnar se mora namreč obvezati, da bo ta denar banki povrnil in jamči za to z vsem svojim premoženjem, ki je vredno pol milijona lir.

Na ta način je torej prišla v promet nova množina bankovcev, za katere banka ne jamči več z zlatom v svojih blagajnah, temveč s tovarnarjevim premoženjem. V razliko od zlatovalutnih, ki slonijo na zlatu, se takšni bankovci imenujejo kreditni, ker slonijo na bančnih kreditih, t. j. na tirjatvah, ki jih ima emisijska banka nasproti zasebnikom in državi.

Kreditni bankovci so seveda mnogo manj solidni, nego zlatovalutni. Tirjatve so več ali manj sumljive in ni jih mogoče pred zapadom iztirjati; zato ne more lastnik kreditnih bankovcev od emisijske banke zahtevati, da bi mu takšne bankovce na pokaz zamenjala za zlato ali kakršno koli drugo blago, temveč je primoran šele iskati človeka, ki mu v zameno za kreditne bankovce dobrovoljno odstopi blago, zlato ali pa zlatovalutne bankovce. To ponujanje kreditnih bankovcev na svetovnem denarnem trgu vpliva na padanje njih kurza, ki je tem večje in usodepolnejše, v čim večjih množinah se pojavljajo in ki postaja naravnost katastrofalno, če se v javnem mnenju pojavlja sumnja, da ne bodo mogli zasebniki, banke in države poplačati emisijskim bankam svojih dolgov.

Osnovna napaka, ne le kreditnih bankovcev, temveč vsega današnjega denarnega sistema pa tiči v tem, da se denar nikoli ne

nahaja v pravem razmerju z množino blaga, ki se ponuja na prodaj na svetovnem trgu. Denarja je vedno ali preveč ali premalo. Če ga je premalo, gre prodaja blaga počasi od rok, nazaduje produkcija in raste brezposelnost; če ga je pa preveč, se lastniki denarja trgajo za blago, cene rastejo oziroma se niža vrednost denarja, ki lahko pade na ničlo, če se denarna politika pravočasno ne obrne v nasprotno smer, ki seveda vodi zopet v — brezposelnost. Narodno gospodarstvo je torej pri sedanjem denarnem sistemu podobno pijancu, ki se po cesti opoteka sem in tja in je v neprestani nevarnosti, da telebne v desni ali levi občestni jarek.

Ravnotežje v narodno gospodarstvo more prinesiti le takšen denar, ki bo popolnoma zajamčen in ki bo v popolnoma pravilnem razmerju z vsakokratnimi množinami blaga na svetovnem trgu. To bo novi denarni sistem z blagovno podlago, o katerem bo razpravljaj prihodnji članek.

ŠPORT IN TELOVADBA.

Ohljudljeno, izvršeno! Razprava in sicer res strokovnjaška razprava o lahkoatletiki je tu. Citajte jo pazljivo. Seveda vsi oni, ki jih panoga zanima, ki se mislijo res trezno in skrbno pobrigati za stvar. Posebno onim bi to priporočal, ki imajo odgovorno nalogo, da vodijo šport v svojem okrožju.

Ta krat vam dajemo na razpolago le en del. Prihodnjič sledi nadaljnje priobčevanje razprave. Bil bi to v prvič del, ki uvaša športnika v splošno razumevanje stvari.

Čakam pa še vedno članka z vsebino: nogomet. Ali bo dotični strokovnjak res izostal? Upam, da ne!

Led je prebit. Leži seveda na nas samih, da se vse nadaljnje plasti raztalijo. Delavci pozor: «Urniki je dolg in težaven, volja do dela mora biti jeklena!»

Rado Fač.

Mirko Luin :

Lahka atletika.

Uvod.

Da je lahka atletika najstarejša in izmed najvažnejših športnih panog, ne dvomimo. Že v letu 776. pr. Kr. čujemo o prvi olimpiadi, o prvem tekmovalju, v lahkoatletskih disciplinah. Vršile so se slične olimpiade vsako četrto leto do l. 393. po Kr., nakar so se l. 1896. zopet obnovile in se vrše tudi sedaj vsako četrto leto. — Veliki narodi so pisali in pišejo o tej panogi obširne knjige; njih svetovni mojstri se bavijo z vprašanji pravilne telesne vzgoje ter opisujejo lastne praktične izvedbe trainingov. Mi smo o tem oziru malenkostni; naši članki o lahki atletiki, bolje rečeno o športu sploh, so raztreseni po različnih časopisih in revijah; enotnih knjig nimamo. Prevodi tujih knjig bi nam ne koristili, ker obravnavajo šport preveč dalekosežno in učijo dotične, ki se nameravajo posvetiti izključno

lahkoatletiki, dotične, ki lahko žrtvujejo pol življenja za doseg mednarodnih višin. Nam bi služile imenovane knjige kot prijetno štivo, a odvrnile bi nas od namena, posvetiti se lahkoatletiki.

Mladi smo v športu, doživeli smo šele prve lahkoatletske mitinge, na katerih je bilo jasno opazati pomanjkanje športno-lahkoatletske vzgoje, smotrenih treningov. V ospredje je stopala le surova sila posameznikov, brez stila, brez tehnične lepote.

Da izpolnimo navedene vrzeli v našem športu, je potrebno predvsem teoretično znanje; v naših društvih pa praktičnih učiteljev-trainerjev. Prvemu ne moremo povsem zadostiti, ker ne razpolagamo s strokovnjaki, kar me navaja, da se pridružim dopisnikom «N. gl.» ter da po svoji moči podam naši mladini nekaj praktičnih navodil za pravilno lahkoatletsko vzgojo. S tem bo obenem rešena zadeva trenerjev, katerim bo delo na podlagi teoretičnega znanja znatno olajšano. —

1. Športnik — telo športnikovo.

Splošno navajam, da ima vsak človek vse pogoje telesnega razvoja, vse pogoje, da napravi ali obdrži svoje telo zdravo, močno in lepo. To je glavni smoter telesnih vežb in šport je sredstvo za doseg tega smotra.

Poleg zdravstvene vrednote ima šport namen, ki bodi za nas izrečne važnosti, ohraniti narod duševno krepak in čil. Po znanem izreku »zdrav duh v zdravem telesu« si človek s pomočjo športa krepi duh in značaj. Športnik mora biti pogumen, človek izrazitega značaja in korenite volje. Točnost, zmernost in disciplina so glavne vidne značilnosti lahkoatleta.

Ime »športnik« označuje nam discipliniranega, zmernega človeka, ki se pokori vsem določbam športnega združenja — na igrišču tožadevni juryji. Naj se ne prištevajo med športnike dotični, ki prihajajo na igrišče, da bi vzbujali pozornost v vseh mogočih barvnih dresih — mogoče celo s cigareto v ustih, kar je na igrišču sploh prepovedano. Nadalje naj se ne prištevajo sem dotični, ki na igrišču protestira in se prepira s sodniško komisijo. Športnik - lahkoatlet naj zna prenesti eventuale poraz, ne sme se prepirati s sotekmovalcem, rezati temu pot in ovirati ga — z namenom, da bi pomagal s tem sebi oziroma tekmovalcu istih barv. Takšen »nešportni športnik« ne zmaga s svojim telesom, kaže le svojo domišljavost in postane celo publiki smešen.

Omenil sem, da ima vsako leto možnost posvetiti se lahki atletiki, možno pa je določiti vsakemu telesu primerno disciplino, v kateri lahko doseže najboljše uspehe. Tako so n. pr. težke in močne osebe najboljše v metih. V metu krogle se odlikujejo velike postave, med tem ko v metu diska dosežejo najboljše uspehe osebe z dolgimi rokami in močne v plečih. V metu kopja so dobri gibčni ljudje s prožnim mišičevjem in polni temperamenta. Tekači kratkih prog so lahko velike ali majhne postave z močnim mišičevjem, dolgimi stegni — poleg tega polni temperamenta in nervozni. V skokih se predvsem odlikujejo osebe z drobnimi členki.

Da pa dosežemo namen lahkoatletike, nam postava ne zadošča — potrebna je še velika mera energije, žrtvovanja. Telo se mora vežbati, mora se tehnično izpopolnjevati, za kar nam pomagajo sistematični treningi. Le tehnično izveden tek je lep, kar velja tudi za vse ostale discipline. Lahkoatlet, ki goji šport le radi gibanja, noče pa posvečati pažnje smotreni vzgoji telesa, ne doseže lepote telesa, ne dobrih uspehov. Športnik naj nudi svoje telo solncu in zraku, na igrišču naj bo v snažnem športnem dresu in ne, kakor smo vajeni celo pri tekmah, v dolgih hlačah, srajci z ovratnikom in kravato, kar zelo ovira zraku dostop do telesa.

2. Življenje športnikovo.

Da doseže športnik dobre uspehe, mora posvečati najtemeljitejšo pažnjo lastnemu ustroju življenja. Preobširne bi bile razprave o navadah, ki škodujejo telesu, zato se hočem dotakniti tega poglavja le v glavnih potezah, v kolikor jih smatram potrebne.

Hrana športnikova naj obstoji v redni in močni domači hrani. Nikar naj ne uživa preveč in hodi s polnim želodcem k trainingom, ki jih naj poseča šele 2—3 ure po zavžitju hrane. Pijač naj se brani, ker slabijo srce; vzdrži naj se popolnoma alkohola in nikotina. (Na to opozarjam predvsem naše nogometnike, ki so običajno, po odigrani tekmi, res pijani zmage oziroma poraza.) Spanja naj si privošči 8—9 ur dnevno in sicer je najpriporočljivejši čas od 10.—11. zv. do 7. zj. Premalo spanja je najškodljivejša napaka lahkoatleta. Življenje naj bo v splošnem redno in mirno, brez nepotrebnega in škodljivega ponočevanja.

Da vidimo, koliko pažnje posvečajo športne organizacije navedenemu poglavju, omenjam, da se pred važnejšimi tekmovanji, olimpiadami itd. tekmovalci zapirajo v posebne zavode, kjer so primorani pokoriti se rednemu življenju. Isto opažamo pri boljših nogometnih moštvih.

3. Damska lahka atletika.

Damska lahka atletika je v zadnjem času pričela zavzemati vedno širše plasti naše ženske mladine, kar je vsekakor razveseljivo dejstvo.

Nimam namena trditi, da je šport ženski škodljiv, obratno, želim, da bi vse naše mladenke pohitele iz zaduhlih stanovanj, pisarn, iz mestnega prahu na zračno igrišče ter posvečale svoje telo par ur tedensko lahki atletiki. Priporočam pa šport ženski, dokler ga goji le iz ljubezni do harmoničnega gibanja, dokler goji in skuša podati tek v čim lepšem ritmu in stilu, dokler meče disk in kopje z elegantno, graciozno kretnjo in končno dokler igra hazeno le iz hrepenenja po solncu, zraku, zdravju. Odločno sem pa nasproten temu, da bi se ženska lovila za rekorde, da bi bil njen smoter in geslo »zmagati, če tudi žrtvujem lepoto in ženskost«. S tem geslom ne stremi več ženska po vrlinah, ki jih nudi šport; do slej nežne in mehke poteze ji postanejo ostre, moške... in ženska, ki nima nežne duše, ki nima ženskih potez, ni več ženska.

Želim, da ne bi navedene besede odvrnile naših lahkoatletinj od telesnih vežb, katerim so se posvetile, obratno, potreba je, da jih čim več vstopi v sredo onih, ki si s športom hočejo ustvariti ali ohraniti lepo postavo, hojo eleganco. Priporočam pa to poglavje tudi našim trenerjem.

KNJIŽEVNOST.

Materi.

(12. št. »Ženskega sveta« 1926.)

Ne zavoljo reklame, ki je najbolj razširjeni jugoslovanski mesečnik ne potrhuje, ampak zato, ker je izšla iz naših, slovstveno razdrapanih razmer in ker ni brez pomena tudi v splošnem snovanju slovenske književnosti, je zaslužila ta publikacija, da bi morali o njej več poročati, nego se je zgodilo. Treba bi bilo končno povedati, da sega delo našega ženstva daleč čez okvir svojega ženskega značaja ter da zasluži isto toliko pozornosti iz ljubezni v moškem krogu, kolikor si jo je znalo pridobiti izven njega. Naše ženstvo je duševno in dejansko danes bolj enotno nego mi,

kaže tudi več uspehov nego mi z vsemi našimi tisočstranskimi dejanji in naziranj; ima svoje možgane, ki so baš revija, o kateri pišem, in ti možgani ga vzgajajo, kakor že, ni je menda ženske, ki bi ne stala v neposrednem ali posrednem stiku z možgani svojega sveta. To je pa tisto, kar nam ne sme biti vse eno, kajti zgodi se lahko, da bomo živeli na koncu v dveh še bolj ločenih in nasprotnih mentalitetah nego do danes in da bo še težje premostiti te razlike med ženskim in našim spolom, ki jih moderni čas in moderna ženska duševnost gotovo ne nameravata ohraniti. Dolžnost je na obeh straneh in torej tudi naše, da preprečimo ustvaritev dveh ločenih svetov in da se najdemo, na vzlic vsem razlikam, v skupni in stvarni težnji za čotno človečansko ideologijo, v primeri s katero bi bil kakšen samosvoj feminizem prav tako nezmisljen kakor kakšen maskulizem.

Porabil sem priliko, da povem te misli, ker sem prepričan, da premišljuje malo kateri naš moški in tudi ženska, da bi bilo skrajno potrebno osvetliti na tej podlagi z vprašanjem materinstva tudi vprašanje očetovstva. Nam vsem je prešlo v kri, da ne vidimo nič nenavadnega v tem, če materinstvo obravnavamo ali proslavljamo, dočim se zadovoljimo brez debate s prevzetim mnenjem, da je očetovstvo nekaj moralno in telesno podrejenega. Smejali se boste že ob sami misli, da bi hotel nekdo izdati knjigo, ki bi ji bil naslov »Očetu«. In vendar bi bila na njej napačna samo morebitna tendenca, če bi hoteli očetovstvo nadrediti materinstvu, ali pa že samo to, če bi hoteli razpravljati o njem kakor o nečem, kar se razlikuje od onega. Smešno pa bi bilo k večjemu naše tradicionalistično nepoznanje tistega precej dognanega naravnega zakona, ki pravi, da so moški otroci duševno in telesno po pravdi bližji materi, ženski pa očetu in obratno, kar bi nekoliko pojasnilo skrivnost, za kaj smo navajeni potiskati očetovstvo bolj v ozadje. Treba nam je le pomisliti, da so do slej skoraj samo moški pisali o teh zadevah in da so bili ti ženskam tudi prvi učitelji. Marsi kaj, kar smo moški učili, pa bo treba šele izpopolniti in objektivizirati na žensko stališče.

Pričujoča številka »Ženskega sveta« ni nameravala razpravljati v podobnem pravcu o materinstvu. En sam članek (tisti ge. Pavle Hočevarjeve o Zofki Kvedrovi v razmerju do matere) hoče povedati nekaj več v tem smislu. Ostalo bi lahko označil za literaturo, ki je bila seveda tudi potrebna, v kolikor je za nas nekaj novega in podlaga za kakšno bodoče delo s širšimi vidiki. Kdor zna čitati z razumom, bo izluščil tudi iz te literature mnogo, kar pravimo, stvarnega jedra, n. pr. takšnega, da so si matere vseli narodov enake, pa naj jih opisuje Ivan Cankar ali kot »sovražnik« ženskega spola razkričani Šved Strindberg ali Američan Walt Whitman. Za vsako njihovo besedo zveni kot osnovno dojetje materine narave misel o požrtvovalnosti in ljubezni. Samo v načinu, kako se izražata ta dva elementa njene duše, bo med poedinimi ljudstvi kakšna razlika. Ljubezen slovenske matere, kakor se kaže v tej publikaciji, je n. pr. nekako trda in otroško plašna, njena žrtev mučeniška in molčeča. Mehkoba, ki boža, kadar je nihče ne vidi; trpljenje, ki ga šibka pleča sprejemajo nase kot nekaj samo ob sebi umevno breme, z voljo in močjo gigantov. Naj bere človek Cankarja ali Finžgarja, Bevka, Faturjevo ali Gradnika, iz vsakega njihovega stavka o materi mu sije naproti podoba lastne roditeljice. In človek razume tudi neke svojevrstne lastnosti lastnega naroda. Zato je zadnja številka lanskega »Ženskega sveta« lep dokument naše narodne duševnosti. In to je v prvi vrsti tisto, zaradi česar sem rekel, da bi morali več pisati o njej, in kar me napotuje, da jo priporočim vsem, ki je še niso brali.

Kocjan.

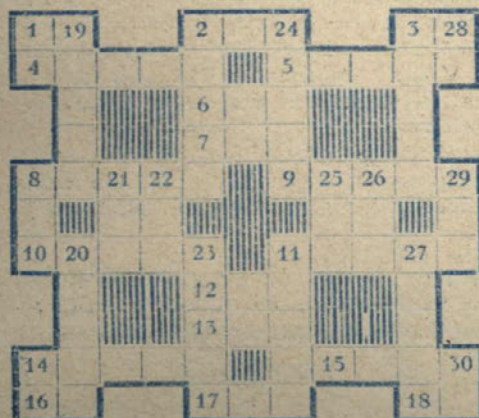
MLADIKA (1. št.) je stopila v prikupni vnanji obliki v svoj novi letnik in se notranje ne razlikuje od ostalih, onstran meje urejenih letnikov. Matija Malešič prinaša začetek povesti «Živa voda»; ostali dve daljši povesti sta prevoda, in sicer nadaljevanje lani pričetega romana «Za Cezarja» in pričetek nove, iz francošine prevedene povesti «Moj mali hlaček». Ostalo leposlovje izpolnjujeta Marija Kmetova in Magajna vsak z eno črtico, prva «Božični mir», druga «Zarjica». Med štirimi pesnimi in pesniki sta nam znani dve imeni: Pucelj in Jože Pogačnik. Poleg zanimivega člana «Slap Niagare in njegova okolica» nahajamo še dva prirodslovna članka in sicer «Skozi drn in strn» (France Bračun) in «Naše prijateljice» (Inž. Ciril Jeglič), poleg bogatega drobiža, med katerim je omenjen jubilejnik P. Hugolin Sattner in pokojni Nikola Pašić; zanimiv je Brecljev spis «Poslanica o pomlajevanju» in Lebarjev spis «Negovanje živcev».

Febus.

ZA KRATEK ČAS.

1. KRIŽANKA.

(Sestavila Nada Mazzarolova.)

Navpično:

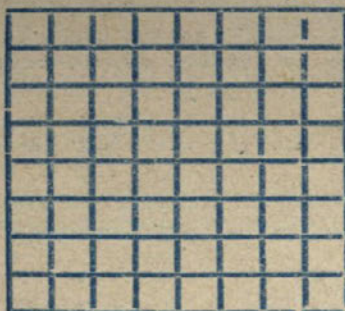
1. Reka v Sibiriji; 2. ameriška stepa; 3. moško ime; 4. moško ime; 11. ptič; 14. časovni prislov; 19. gora v Juljski krajini; 20. časovni prislov; 21. angleški spolaik; 22. zver; 23. kralj divjega, zgodovinskega plemena; 24. vremenski pojav; 25. zvok; 26. pražena; 27. ruski pisatelj; 28. vzklík; 29. število; 30. vzklík.

Vodoravno:

1. Zaimek; 2. ptič; 3. vzklík; 4. barvilo; 5. žensko ime; 6. rastlina; 7. staroveški kralj in vojskovodja; 8. dežela, v kateri prebiva del našega rodu; 9. mesto na Grškem; 10. mesto v Južni Rusiji; 11. čistoča; 12. določena pot; 13. žensko ime; 14. turški državnik; 15. mesto v Sloveniji; 16. kolesu poirben del; 17. turški dostojanstvenik; 18. vzklík.

2. RAČUNSKA NALOGA NA ŠAHOVSKI DESKI.

(Sestavil R. F.)

V polja pričujočega obraza šahovske deske napišite številke 1000, 400, 200, 100, 90, 70, 50 in 17 v vodoravni, navpični in diagonalni smeri tako, da dobite kot vsoto vseh teh osem števil v označenih smereh letošnjo letnico 1927.

3. PRESTAVLJALNA NALOGA.

(Sestavil R. F.)

Imena Adam, Adular, Izabela, Jožko, Meri in Romul napišite tako drugo pod drugo, da povedo začetne črke navzdol in končne črke navzgor dve ženski imeni.

Rešitev vseh treh nalog v prihodnji številki. — Za pravilno rešitev razpisujemo nagrado 50 L; v slučaju, da bo rešitelj več, določi žreb, komu pripade nagrada, na vsak način pa mora biti nagrajen celoletni naročnik «Našega glasa». Njegovo ime kakor imena ostalih rešiteljev, tudi nenaročnikov, objavimo. Rešitve moramo dobiti najpozneje do 10. febr. Do tega dne je čas, da se naroče na naš list oni, ki bi kompetirali za nagrado.

Objavili bomo najboljše naloge vseh vrst, ki bi nam jih poslali čitatelji. Izvirne bomo honorirali. Isto velja za dobre uganke, smešnice i. t. d.

Ko dobí tiskarna potrebne tipe, bomo objavljali tudi šahovske naloge.

UREDNIŠTVO JE PREJELO

v zadnjem času:

«**Ženski svet**», glasilo ženskih društev Julijske krajine; letnik V., št. 1. za januar 1927. Urednica Pavla Hočevarjeva. Naslov uredništva in uprave: Trieste, Casella postale 384. Izhaja vsak mesec. Letna naročnina 14 L, s krojno prilogo 20; za inostranstvo letno 20 L, s krojno prilogo 26; posamezni zvezki 1.20 L. Iz bogate vsebine navajamo članek o nedavno umrli najboljši slovenski pisateljici, Zofki Kveder-Demetrovičevi, z nekimi zanimivimi pismi iz njene mladosti. Dalje povest iz turških časov «Junakinja zvestobe», ki jo je napisala Faturjeva in ki se bo nadaljevala vse leto. Zanimivo je poročilo o kongresu ženske zveze SHS na Bledu; opozarjamo na slike naše dece in na mnogoštevilne nasvete, recepte in podoben drobiž, ki bo izborno koristil ženstvu v vsakdanjem življenju.

«**Vez**». — Izišao je prvi broj za 1927. g. Ovaj ženski list ulazi tako u drugu godinu svog života. Namenjen je ženama iz naših hrvatskih krajeva i to naročito ženama iz seljačkih krugova. List je u Istri veoma raširen i obljubljen. Uspeva, jer je uredjen s mnogo brige i razumevanja, što se osobito opaža u ovom broju. Uz izabranu beletristiku donša i veoma lepe rubrike iz svih grana ženskog života. Do sada je list izlazio u novinskom formatu, dok je s ovom godinom počeo izlaziti u formi revije s redovitim prilogom za ženske ručne radove. — Naručuje se na adresu: «Amministrazione del «Vez», — Trieste, Via S. Francesco d'Assisi 20.» — Pretplate za Italiju 8 lira, a za Jugoslaviju 30 dinara godišnje. Izlazi jedanput mesečno. — Najlepše preporučamo.

«**Križ na gori**», glasilo katoliške slovenske mladine. Letnik III., št. 1. Izhaja v Ljubljani, Akademski dom, Miklošičeva cesta 5. Za Italijo velja letno 22 L, za dijake 30 Din. Odgovorni urednik Anton Vodnik. Dodana je priloga «**Stražni ognji**» za srednješolce.

Založništva in izdajatelje opozarjamo, da bomo, če ne z daljšimi poročili, vsaj na sličen način naznanjali vse publikacije, ki nam jih pošljejo.

Franc Janhuba

Trst, vlna Torricelli 7

priporoča svojo

KROJAČNICO

Delo solidno, cene zmerne.

Ima tudi razne vzorce na izbero.

TVRDKA

Franc Knežič

ustanovljena l. 1896.

Velika zaloga blaga za moške in ženske, perila, bombažnin, drobnarije in modnih oblek.

Trst (7.) Corso Garibaldi štef. 24.

(lastno poslojce.)

Just Maurič

TRGOVINA Z MEŠANIM IN KOLONIALNIM BLAGOM

Na debelo in na drobno.

Via dell'Istria 14 - TRST - Via dell'Istria 14